

1980

49

СКАНДИНАВСЬКІ ВІСТІ

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОРГАН
УКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ

М.49

SKANDYNAVSKI VISTI

INFORMATIONSTIDSKRIFT FÖR
FÖRENINGEN UKRAINSKA SÄLLSKAPET

FÖRENINGEN UKRAINSKA SÄLLSKAPET

BOX 32

СТОКГОЛЬМ

101 20

STOCKHOLM

JUL 18 1981

О К А Н Д И Н А В С Ь К І В І С Т І

РІК ХХУІ. Видає і р. дає У управа Української Громади у Швеції. Ч. 49

Громадський інформаційний кварталник. Квартал: Третий і четвертий 1980

З СВІТЛИМ ПРАЗНИКОМ РІЗДВА ХРИСТОВОГО ТА З НАДХОДЯЧИМ
НОВИМ РОКОМ 1981-ИМ ШЛЕМО НАШІ НАЙКРАЩІ ПОБАЖАННЯ УКРАЇ-
НСЬКОМУ НАРОДОВІ НА БАТЬКІВШИНІ, НА ЗАСЛАННЯХ, У ТЮРМАХ І
КОНЦТАБОРАХ МОСКОВСЬКОЇ ІМПЕРІЇ. ШЛЕМО НАШІ ШИРІ ПОБАЖАННЯ ІЄ-
РАРХАМ УКРАЇНСЬКИХ ЦЕРКОВ І ВСЬОМУ ДУХОВЕНСТВУ. ВІТАЄМО НАШИХ
ДРУЗІВ, ЧЛЕНІВ УПА ТА ОУН. ВІТАЄМО СУСПІЛЬНО-ГРОМАДСЬКІ УСТАНОВИ,
СВІТОВИЙ КОНГРЕС ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ У СВІТІ, ВІЛЬНУ УКРАЇНСЬКУ ПРЕСУ,
НАУКОВИ УКРАЇНСЬКІ УСТАНОВИ, ТА ВСІХ УКРАЇНЦІВ В РОЗСІЯННІ СУЩІХ. ЧЛЕ-
НІВ УКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДИ У ШВЕЦІЇ, НОРВЕГІЇ, ФІНЛЯНДІЇ І ДАНІЇ.

ХРИСТОС РАЖДАЄТЬСЯ !

У управа Української Громади у Швеції

м. СТОКГОЛЬМ

ПРИВІТ НА ПРАЗНИК РІЗДВА ХРИСТОВОГО

Дорогі Отці, Брати й Сестри !

Ось благовісткую Вам велику радість: Народився нам Спас світу Христос Бог. Його ім'я Емануїл, як і сказане було пророком: "Ось Діва матиме в утробі й породить сина, і дадуть йому ім'я Емануїл, що значить: З нами Бог". Дороге для нас усіх це преславне ім'я, бо криється в ньому велика тайна Божої любові до нас. Бог прийшов на світ на те, щоб поселитись серед нас і бути з нами, щоб ділити з нами нашу людську долю, наші біди і наші немочі. "Слово, як каже євангелист Іван, сталося тілом і замешкало між нами і ми бачили славу його".

Празник різдва Христового наповняє нас усе новою радістю і зодягає в нову силу, як і каже пісня: "Бог предвічний народився, прийшов днесь із небес, щоб спасти люд свій увесь і утішв вся". При вифлеємських яслах ми краще як деінде розуміємо глибину Божої мудрости, що кермує усім буттям на землі.

Але той самий ангел Божий, що зійшов колись до пастирів, сходить і нині на землю і повторює нам оте давно вже сказане слово: Бог є між нами - нам невидимий, але напевно серед нас присутній, Він той самий вчора і сьогодні, Він є той "знак протиріччя", про якого говорить старець Симеон. Той самий ангел Божий і сьогодні у сумній темряві нашого часу, серед страху й огірчення проганяє з людських сердець ненависть і брехню, байдужість та зневіру і вкладає в них солодку надію на краще: Ось вдома надіється ще побачити свого сина-поворотця з каторги, ось виключений зі школи на лихий донос студент сподіється закінчити таки університет, а замкнений в божевільні пісьменник мріє про золоту волю. Той самий ангел Божий у тиху різдвяну ніч співає і сьогодні славу на висотах Богові і мир людям на землі, а справедливість між народами, і рівність та любов. Той самий ангел Божий виразно кличе, що Бог не тільки в храмах живе, але

перебуває всюди, де люди його признають: Він у стаєнці убогій, у хатині нужденній, в тюрмі й в лічниці, там, де люди голодують і мерзнуть, де правда закована ще далі в кайданах, де свobodно молитись не можна, де заборонено вірувати й визнавати Бога.

В різдвяну ч являється нам світло велике, про яке вже давно писав Ісаїя пророк: "Народ, що у пітьмі ходять, уздрів світло велике; над тими, що живуть у смертній тіні, світло засяяло" /Іс. 9,1/. Поки що немало людей живе в темряві, в країні пітьми, де немає світла. День у день ми це болюче відчуваємо та й несемо важкий цей тягар уже довгі десятиліття. Церква наша рідна в катакомбах, наші релігійні надбаня знищені, а до цього ще й долучується темрява міжнародніх конфліктів, нещастя голоду, недуг, безробіття. За фасадами модерних здобутків стільки моральної гнилі, упадку, зіпсуття, брехні. А все ж у цій темряві світить світло, можна сказати, світить багато світла: всепрощення, доброти, любови, поєднання, зрозуміння. Всюди, де тільки є люди доброї волі, там і заходить небесне сяйво того Божого світла, що освідчує кожну людину, яка приходить на цей світ. Для нас, християн, що живемо вірою, світлом істинним є Христос, Син Божий. А ми є свідками світла, чи, як каже Євангеліє: Ми є синами світла. Ми несемо це світло серед нічної темряви наших днів. Мерехтить воно в наших руках наче та вифлєемська зірка. Це ж світло правдиве, світло нашої віри і нашої надії.

Саме з тим світлом Божим приходжу сьогодні до Вас, Брати й Сестри, щоб за старим звичаєм скласти Вам сердечні різдвяні побажання. Нехай Божа Дитинка, Христос Спас наш завітає до кожної української хати і до кожної душі, зосібна до тих скорбних сердець, що терплять. Нехай радість і мир наповнять серця Ваші, а в душі нехай кріпиться надія на краще. Особливий привіт і святочні побажання приношу хворим і немічним, переслідуваним за віру і за проторенням на далекі заслання, в'язням і каторжникам, замкненим несправедливо у божевільних, позбавленим праці та громадських прав. Різдво Христове приносить потіху і мир для всіх. Тиха ніч, свята ніч, сповила землю, ясна зоря над вертепом засяла, ангели пісню співають, пастирі чудові дивуються, волхви з дарами спішаються, Ірод лютує і тривожиться, небеса ликують, земля веселиться, бо народився Христос Спас із діви чистої. Ось уся веселенна віддає поклін Царю віків: небо посилає зізду, ангели приносять пісню, земля дає вертеп, пустиня - ясла, рід людський - Діву непорочну, чеснішу Херувимів і Матір Бога нашого. Радіймо, отже, всі й веселімся, вітаймо один одного з Різдрвом Христовим, пісню співаймо і торжествуймо, бо Бог предвічний народився, прийшов днесь із небес, щоб спасти люд свій весь. Він Бог всемогутній, цар небе й землі, ім'я йому Емануїл, тобто "з нами Бог". На Нього ми уповаємо і в його руки віддаємо долю нашого народу і нашої Церкви і кличемо: Ти еси Бог наш, а ми людіє твої! На Тебе ми всю надію покладаємо. Христос раждається - Славте Його!

Рим, Різдво Христове 1980 р.

+ Мирослав, Єпп.

ЩОБ СТАЛА ДІЙСНІСТЮ...

Знову Різдво на чужині. І вважатимуться нам, розсіяним по континентах вільного світу, на чужині: біла пелена снігу, сиві дими над хатами в хатах, стіл застелений сіном, яке пахне не а ш о ю землею і руками наших батьків. Зоря зітче над дерев'яною церквою і батько внесе сніп дідуха з віншованием і своїм благословенням... І кластиме святі хрестяки на сволоках і хатніх одвірках, і на всіх будинках, обходячи їх у святковому ритуалі, давньому і сивому, як історія нашого краю. Мати покладе на стіл кутю, узвар і страви - багатство родючої землі.

Шибки задрижать від коляди, закрипить під ногами сніг, спалахне полум'я свіч, церкви, радість огорне всіх, підійметься стовпом угору, і буде йти в тиху зоряну ніч, як ті царі з Востока, аж до убогої стаянки, до стій Новонародженого, полонить усі серця, всі душі й наповнить їх щастям...

Так снитимемо на чужині, ще раз, знову... А щоб цей наш сон, ця наша мрія, щорічно висловлювана тільки у побажаннях, стала дійсністю - це залежить насамперед від нас самих, від наших зусиль і праці над визволенням Батьківщини.

К.Г.

=====

ВО ВИФЛЕЄМІ

У Вифлеємі нині новина:
Пречиста Діва зродила Сина.
В яслах сповитий, поміж бидляти,
Спочив на сіні Бог необнятий.

Вже Херувими славу співають,
Ангельські хори Спаса витають
Пастир убогий, несе, що може,
Щоб обдарити Дитятко Боже.

А ясна зоря світу голочить:
Месія радість, щастя приносить!
До Вифлеєма спішить всі нині
Бога втиайте в бідній Дитині.

За світлом зорі десь аж зі Сходу
Йдуть три владики княжого роду.
Золото, дари, кадило, миро,
Враз з чистим серцем несуть в офіру.

Марія Мати Сина леліє,
Старенький Йосиф пелини гріє.
А Цар всесвіта в зимні і болю,
Благословить нас на крашу долю.

- Ісусе милий, ми не багаті!
Золота дарів - не можем дати.
Но дар цінніший несе від мира,
Се віра серця, любов се щира!

Глянь добрим оком, о Божий Сину!
На нашу землю, на Україну.
Зішли їй з неба дар превеликий:
Тебе славити по вічні віки !

ФОНД СКВУ

На фонд Світового Конгресу Вільних Українців зложили:

1. Валеріан	Федорчук	50	корон
2. Григорій	Куц	50	"
3. Віктор	Чепляк	30	"
4. Богдан	Залуга	50	"
5. Іван	Маглич	50	"
6. Володимир	Британ	50	"
7. Степан	Чупак	50	"
8. Арсен	Турцевич	50	"
9. Григорій	Будяк	50	"
10. Андрій	Левчук	20	"
11. Михайло	Савчук	<u>50</u>	"

Разом ===== 500 корон

Всім щедрим жертводавцям складає щиро подяку управа
Української Громади у Швеції

КУРС УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Українську молодь і дітей в м. Оребру й околиць запрошуємо
на курс української мови. Початок курсу січень 1981- го року.
Щоб начати курс треба найменше п'ять учасників віком 7- 20 років.
Усіх охочих на цей курс щиро вітаємо. Зголошення просимо подавати
листом, або по тел. 019/ 225 235 до Української Громади в Оребру.

Adr . UKRAINSKA FÖRENINGEN I ÖREBRO

Stomv. 14

702 33 ÖREBRO

27/7

S.D.S.

li 1980

BILD: MAGNUS AF GELEERSSTAM

- Det är inte vi som behöver stimuleras utan våra kämpande mödsystrar i Ukraina, säger fr v Helen Prociak, Daria Stepanciak, Dora Rak och Lyuba Szandra

Ukrainska kvinnor i exil

— Förtryck föder hat som föder motstånd

Ett tiotal av de kvinnor som på kvinnokonferensen i Köpenhamn representerat de ukrainska kvinnorna i exil gjorde på lördagen en snabbvisit i Malmö. Till denna sammankomst på inbjudan av St Görans förening - en förening för ukrainska flyktingar i Sydsv sverige hade också lokala kommunalpolitiker inbjudits. Ingen av dessa inviterade kom.

World Federation of Ukrainian Women's Organisation består av ukrainska organisationer i ett tiotal länder i fyra världsdelar. Den har sitt huvudkontor i Detroit, USA, och därifrån kom bl a Helen Prociak, Docria Stepanciak, Dora Rak och Lyuba Szandra.

För SDS berättade de:
- Vår uppgift är inte bara att bland ukrainer i exil bevara vår säregna kultur på de många olika vis den manifesterar sig. Närmast våra hjärtan ligger att hjälpa de många ukrainska kvinnor som sitter i ryska fångelser, som deporterats till Sibirien, som isolerats från sina familjer. Det är inte vi som behöver stimulans i vårt arbete. Det är dessa tappra kvinnor som vi vill stödja. Det är de som ska ges stimulans via oss. Vi har också fått värmande bevis för att vårt stöd ger dem styrka, som i sin tur ger oss

Daria Stepanciak: Ni skriver mycket om strejker i Polen och Östtyskland, men aldrig om de proteststrejker mot sovjetisering som alltid pågår i Ukraina

styrka att fortsätta vårt arbete.

Alltid ukrainsk

Alla de kvinnor som SDS mötte är sedan länge amerikanska medborgare, men djupt i sina själar är de fortfarande ukrainer. De har rösträtt i USA och utnyttjar den. De deltar i amerikanskt liv, men samtidigt säger en av dem:

- Vi vill inte ha till stånd en fullständig assimilering av ukrainer som når frihet i en västat. Vi vill ha kvar en bit av vår jord, vår kultur, vår litteratur, våra folksånger osv. Vi vill att en bit av oss alltid ska vara ukrainsk. Därför har vi våra skolor där barn till exilukrainer får läsa och lära vårt språk. Vi vill inte att någon ska glömma att vi i våra hjärtan är ukrainer.

- Lika litet som en svensk-amerikan kan helt glömma sin bakgrund med svenska rötter. Vi i Amerika, liksom ukrainer i Frankrike, Danmark, Italien osv, deltar i våra nya länders liv, men djupast inne i oss är vi ukrainer. Som lider med det folk i vårt egentliga hemland som lever under förtryck.

Lång lista

De ukrainska kvinnorna lämnar till SDS en lång lista över ukrainska kvinnor som nu är fångslade eller deporterade till Sibirien för att de uttryckt nationella uppfattningar.

Då ligger frågan nära till hands hur länge de tror att genuin ukrainsk kultur kan bevaras då nya generationer från första dagarna i de kollektiva daghemmen bara möter den ideologi och den livssyn som dikteras från Kremi. Som inte får läsa ukrainska språket, som inte får kontakt med definitiv ukrainsk kultur.

Aldrig dukat under

- Vi vet att häri ligger en stor fara, medger de. Men... Under de decennier som Ukraina levt under sovjetiskt valde har den ukrainska nationalkänslan aldrig dukat under. I Ukraina finns en levande nationalism. Den manifesterar sig i bl a kyrklig verksamhet - under jorden i högsta grad - i ukrainska föreningar av olika slag och i öppen opposition.

- Ni har i skandinaviska tidningar skrivit mycket de senaste dagarna om strejker i Polen och Östtyskland. Strejker och nya strejker förekommer alltid och kommer alltid att förekomma i Ukraina som protest mot den sovjetiska ockupa-

tionen av vårt land, säger en av företrädarna för World Federation of Ukrainian Women's Organisation.

- Förtryck föder hat som föder motstånd. Det har det gjort i alla tider. Det gör det i Ukraina. I dag och i morgon.

Naturligtvis ser också organisationen som en av sina största uppgif-

Helen Prociak: Ukrainas historia kan Sovjet förvanska, men aldrig dess kultur

ter att ta hand om och stödja de ukrainer som lyckas fly från Sovjet eller av någon orsak deporteras därifrån. Det sista har som bekant skett just i dagarna.

Tortyr och förnedring

De konstaterar också att Sovjet signerat en FN-resolution om kvinnor i fångenskap men tillägger med stor syra i rösten att efterlevnaden helt lyser med sin frånvaro. De har flera exempel på hur kvinnor från Ukraina torteras och pinats och utsatts för förnedring i de fångelser eller arbetsläger i vilka de hamnat.

Vid mötet i Malmö medverkade också biologen Petvo Kuzma Balickejj, ukrainare av börden men naturaliserad dansk och nu verksam vid en biologisk institution i Köpenhamn.

Den antibolsjevistiska organisation han är verksam i arbetar framför allt med att producera material mot Sovjet. Han anser att press, radio och TV och andra nyhetsmedier i växande grad visar intresse för den dokumenterade information om terror i Sovjet som hans rörelse gräver fram. Ofta med kontakter i Sovjet vilkas verksamhetsområde han på inga villkor vill avslöja.

Han liknar den sovjetiska imperialistiska kommunismen vid fascism och tror - med stark lidelse - att sovjetisk kommunism kommer att förgöra sig själv.

- Det är starka krafter som verkar i den riktningen inifrån i Sovjet, säger han. Och de krafterna ökar i omfång.

BENGT EMBREUS

Ось тут подаємо, згідно з заявою СКВУ до відома нашого громадянства звернення про насильну нелюдську політику лінгвіциду Москви на Україні. Земляче! іди й розкажуй усім як Москва, гірше всіх досі відомих колоніальних імперій хоче завершити повне знищення ТВОЙОГО НАРОДУ,

Світовий Конгрес Вільних Українців

WORLD CONGRESS OF FREE UKRAINIANS
CONGRES MONDIAL DES UKRAINIENS LIBRES
CONGRESO MUNDIAL DE UCRANIOS LIBRES
WELTKONGRESS DER FREIEN UKRAINER
CONGRESSO MUNDIAL DOS UCRANIANOS LIVRES

Secretariat: 2118 A Bloor Street West, Toronto, Ontario, Canada, M6S 1M8 Tel.: (416) 762-1108

ЗВЕРНЕННЯ В СПРАВІ

ЛІНГВІЦИДУ СОВЕТСЬКОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Большевицька партія, до здобуття влади в імперії, осуджувала політику царського режиму денационалізації та асиміляції неросійських народів та намагання формувати гомогенну імперію, базовану на російській мові та культурі. Короткий період часу, після закріплення советської влади, мови неросійських народів були легалізовані і розвиток їх, до якоїсь міри, то-дерований.

В пізніх двадцятих і ранніх тридцятих роках, після консолідації советського режиму центральна влада у Москві застосувала стару національну політику царського режиму русифікації та асиміляції. Новостворена Українська Автокефальна Православна Церква була ліквідована. Церковна ієрархія та священники, майже всі визначні українські інтелектуали, а також урядові та партійні керманічі були знищені розстрілами, або запроторені в концентраційні табори смерті. На звільнені від українців пости були наслані з Московщини росіяни. Російська мова була введена у всі ділянки життя України. В 1938 році навчання російської мови стало обов'язковим у всіх школах України, починаючи від другої класи.

У посталінський період влади Хрущова процес русифікації скріпився. Спеціальну увагу звернено на едукацію. В 1958 році появився закон, що запропонував батькам неросійських народів "вибирати" для навчання їхніх дітей школу, в якій викладається навчання російською мовою, або рідною мовою країни. Всупереч широкої і завзятої опозиції закон увійшов у життя. У висліді цієї політики збільшилося число російських шкіл в Україні.

В 1961 р., з прийняттям програми комуністичної партії Советського Союзу, русифікація стала офіційною державною і партійною політикою. Нова програма проголосила тезу, що всі нації СРСР будуть "...зближатися аж до остаточного злиття, що вестиме до стертя національних окремішностей, а зокрема мовних відмінностей..." (Програма Комуністичної Партії Советського Союзу, Москва, 1961 р. ст. 102-103).

Всупереч офіційного тиску, батьки не спішилися послати своїх дітей до російських шкіл, зокрема в менших містах і селах, де живе мало росіян. Натомість поширився спротив проти русифікації в Україні.

Проте росіяни заініціювали нову кампанію на користь русифікації. XXV-ий Конгрес Комуністичної Партії перевів резолюцію (яка рівняється законіві) щодо дальшого покращання навчання та виховання дітей у загальних школах та їхньої підготовки до праці.

"Покращання" включає натиск стосовно навчання російської мови в неросійських школах. (Там не має згадки щодо покращання вивчення української чи іншої неросійської мови). Оскільки в більшості шкіл в більших містах навчання відбувалося російською мовою, інструкція відносилася до шкіл у менших містах і селах, де рідна мова все ще домінує.

Міністерство виховання Української ССР, яке є змушене виконувати інструкції московського центру, визначає фази реалізації нового закону в неросійських школах в Україні ("Радянська Освіта", Київ, 11 листопада, 1978). Міністерство зобов'язується реалізувати нові програми навчання, нові підручники, засоби візуальної методи, лабораторії мовного навчання і спеціальні кімнати для удосконалення навчання російської мови.

Для покращання знань російської мови студентів, будуть організовані мовні та письмові змагання. В 1979 р. студенти зобов'язані змагатися за найкращий есей для відмічення 110-ої річниці від народження Леніна. Класи російської мови, що нараховують понад 25 студентів в школах, педагогічних інститутах, і курсах перешколявання учителів будуть ділені на дві групи. Починаючи із 1980-1981 шкільного року, російська мова буде впроваджена від першої класи неросійських шкіл в Україні (досі її вивчали, від другої класи починаючи). Департаменти російської мови і літератури в педагогічних інститутах будуть побільшені, щоб забезпечити відповідне число учителів російської мови. Нові інструкції, впроваджені в роках 1979-1985, є "спрямовані в напрямі основного виховання російськомовної генерації ("Радянська Освіта", 11 листопада, 1978 р.).

Резолюція XXV Конгресу Комуністичної Партії СРСР займається удосконаленням російської мови в початкових і середніх школах та педагогічних інститутах. З того часу нові засоби є намічені, щоб поширити і посилити цей процес. З травні 22-24, 1979 р. відбулася у Ташкенті всесоюзна конференція провідних представників уряду і партії та академічних інституцій Москви і національних республік. Мета конференції - спотужити русифікацію в усіх виховних інституціях на академічному рівні. ("Учительская Газета", 24, 26, 29 травня 1979 р.; "Правда Востока", 23, 24, 25 травня 1979 р.).

Для незнайомих з існуючими обставинами в Україні нові заходи можуть виглядати як намагання покращати навчання другої мови. Одначе, коли ці заходи були застосовані для покращання навчання російської мови, навчання української та інших неросійських мов є не лише нехтоване, але й переслідуване. Багато шкіл, бібліотек не мають видань визначних українських письменників. Там часто бракує підручників, а навіть учителів, що могли б провадити курси української мови. В наслідок того, багато предметів, які мали б викладатися українською мовою, викладають росіяни російською. Книгарні та кіоски в Україні засипані російськими книгами, журналами та газетами, що є друковані в Україні, або насилані з Росії. Українські публікації є дуже обмежені і щодо числа видань і тиражів. Російська мова домінує в усіх ділянках життя міст України. Вживання української мови звужують. Кожен, хто намагається її вживати, дістає пляму "буржуазного націоналіста", часто з захливими наслідками. Часто ті, що ставть на захист української мови і культури, як Валентин Мороз, Вячеслав Чорновіл, Іван Світличний та інші, дістають присуди на довгі роки тюрми і концентраційних таборів.

Нові заходи практикується для протегування російської мови в школах, в яких українську мову вживають, щоб завершити повний процес суцільної русифікації шкільництва в Україні. В протилежному разі, чому українська молодь має удосконалювати російську мову як підготову до праці в своєму рідному краю.

Світовий Конгрес Вільних Українців просить Вас покликати для прослідження практик лінгвіциду в Україні окрему комісію. Залучуємо список осіб, що були свідками русифікаційної політики в Україні і можуть свої свідчення кожночасно подати:

ген. Петро Григоренко, Валентин Мороз, Петро Вінс, Леонід Плящ, Надія Світлична, Віталій Лехтер, Іван Коляска.

Перших п'ять осіб - це дисиденти, що тепер живуть за кордоном СРСР. Віталій Лехтер, колишній учитель в Україні, емігрував до ЗСА і живе в Нью-Йорку. Іван Коляска, учитель, народжений в Канаді, українець студіював два роки у високій партійній школі ЦК КП України в Києві.

Матеріали про советську національну політику в Україні:

1. Іван Дзюба. Інтернаціоналізм чи русифікація? Нью-Йорк, Монад Букс, 1974
2. Іван Коляска. Виховання в советській Україні. Торонто, Пітер Мартін, 1968
3. Іван Коляска. Два роки в советській Україні. Торонто, Пітер Мартін, 1970
4. Роберт С. Судлівант. Советська політика в Україні, 1917-1957. Нью-Йорк, Кольомбія Універсіті Прес, 1962
5. Заява: Сергія Бабича, Анатолія Берничука, Івана Геля, Івана Ільчука, Віталія Калиниченка, Левка Лук'яненка, Миколи Матусевича, Микрослава Мариневича, Василя Овсієнка, Зоряна Попадюка, Василя Романька, Петра Рубана, Миколи Руденка, Олексі Тихого, Андрія Турика, Богдана Чуйка, Юрія Шухевича і Олеса Бердника, українських політичних в'язнів російсько-советських тюрем і концентраційних таборів.

З В Е Р Н Е Н Н Я

ПРЕЗИДІЇ СЕКРЕТАРІАТУ СВІТОВОГО КОНГРЕСУ ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ З ПРИВОДУ 50-ЛІТТЯ ХАРКІВСЬКОГО ПРОЦЕСУ СВУ-СУМ ТА РОЗГРОМУ УАПЦ

Цього року завершилося пів століття від Харківського процесу, що почався 9 березня 1930 року й закінчився 19 квітня цього-ж року винесенням драконського вироку членам СВУ-СУМ, обвинуваченням у підготові до повалення чужої комуністичної влади в Україні.

Харківський судовий процес проти членів СВУ-СУМ започаткував нову хвилю терору й погрому свідомого українства, що був стосований з різною натугою за весь час російсько-більшевицького панування в Україні і триває до сьогодні. Завданням Москви на процесі в Харкові було скомпромітувати саму ідею української незалежності, закидаючи їй різні видумані злочини, а носіїв цієї ідеї знеславити та знищити. Після вбивства Симона Петлюри, Москва руками українських комуністів започаткувала Харківським процесом генеральну атаку на рештки української самобутності так у світському, як і церковному житті.

Часи українського відродження і державного будівництва ще були живі в народі, а жорстока окупаційна дійсність, що під фірмою УССР намагалася зробити Україну беззастережним васалом Москви, ще яскравіше підчеркувала вартість втраченої державної незалежності та потребу змагу за її повернення. Відновлена в 1921 році Українська Автокефальна Православна Церква (УАПЦ) ще діяла явно, але всяка політична думка, що не хотіла миритися з офіційною лінією імперського московського центру та його експозитури в Україні, мусіла заховатися в підпіллі.

З відходом під натиском московсько-більшевицьких сил поза межі України, уряд УНР залишив підпільним центром боротьби українського народу проти накиненої советської влади та привезеного з Москви уряду УССР, Братство Української Державности, яке у 1924 році було переіменовано на Спілку Визволення України (СВУ), а її складовою частиною для охоплення молоді стала Спілка Української Молоді (СУМ).

Завданням, яке собі ставили СВУ-СУМ, було - в існуючих умовах під советською дійсністю - охопити всі відтинки українського життя, світського й церковного, та маючи під своїм впливом всі складові частини українського національного організму, підготувати український народ до остаточної боротьби за свою незалежність.

Виникнення руху СВУ-СУМ, було нормальною закономірністю в житті українського народу, що в боротьбі за політичну суверенність і незалежність програв битву чи битви, але не хотів програти війни. Для цього треба було звести бій за духову настанову українського народу, поширюючи свій вплив на всі верстви українського народу, на весь народ.

СВУ-СУМ відкидали засади комуністичного інтернаціоналізму та класової боротьби і на їх місце голосили гасло Симона Петлюри: "держава над партіями, нація понад класами." Ставши на такій широкій базі державного будівництва, метою СВУ-СУМ - як зізнавали підсудні - було: "визволити Україну з-під советської влади, відірвати її від Росії та створити з неї незалежну республіку з демократичним устроєм та з гарантією всіх громадських свобод."

Від чинної боротьби за українську державність проминуло менше ніж 10 років і зрозуміло, що в Україні багато дечого ще нагадувало своє, українське славне минуле. Щоб з ним остаточно розправитися, його висміяти, знеславити і докорінно знищити, для цього було влаштовано Харківський процес 1930 року. На лаву підсудних посаджено 45 визначних світських і церковних діячів з академіком Сергієм Бфремовим як провідником СВУ, студентом Миколою Павлушковим як керівником СУМ та професором Володимиром Чехівським як представником Української Автокефальної Православної Церкви (УАПЦ). Тисячів інших арештованих у зв'язку з розкриттям СВУ-СУМ не було притягнуто до жодної судової відповідальності; їх знищено без суду. І хоч офіційно судили в Харкові 45 світських і церковних діячів, в дійсності процес відбувався над цілим українським народом. Більше того, на лаву підсудних посадили саму ідею української самобутності і державної незалежності з наміром, при допомозі режисерів з ГПУ, її скомпромітувати, як ворожу українському народові, і протиставити їй привезену з Москви, московську експозитуру УССР, як єдину прогресивну державу українського народу і тільки в союзі зі старшим братом.

У боротьбі за душу народу Москва та її експозитура в Україні не могли поминути Української Церкви. Її судили на процесі СВУ-СУМ у Харкові 1930 року, судили традиційну християнську Україну в особах провідників відновленої в 1921 році Української Автокефальної Православної Церкви та засудили на розгром і знищення. Жертвою терору впало понад 30 єпископів УАПЦ разом з митрополитом-мучеником Василем Липківським, сотні духовенства та тисячі вірних. Хвиля терору досягнула широкі

круги українського народу: науковців, письменників і поетів, учителів, кооператорів, агрономів, студентів, працівників промислу, військовиків, журналістів і багато інших. Щоби зломити свободолюбного духа українського народу та при самому корені підтяти його змагання-прагнення до вільного життя, Москва організувала в роках 1932 - 33 в Україні штучний голод; жертвою цього голоду впали мільйони українських селян, а осталих при житті загнано в кріпацьке колгоспне ярмо.

Сьогодні з перспективи пройдених літ кожний може підтвердити, що ані кривава ліквідація СВУ-СУМ, ані розгром УАПЦ, ані штучний голод, ані розгул ежовщини не змогли спинити ходу українського народу до волі. Український народ освідомив собі основну істину, що без української держави немає життя українському народові, що без української державности немає для українців людських прав, що за свої національні та людські права український народ мусить боротися. І він бореться за всяких умов і всякими засобами! Довголітня боротьба українського підпілля, збройна боротьба УПА, одчайдушний змаг нескорених в Україні аж до сьогодні говорять про те, що Україна бореться і жертвує всім своїм найдорожчим, щоб - за словами священника УАПЦ, о. Миколи Чехівського: "хоч не ми, так наші діти й унуки побачили Україну як вільну й незалежну."

Не пропали й ідеї СВУ-СУМ та УАПЦ. Вони знайшли своїх послідовників і поклонників поза Україною, які разом з усім нашим народом прямують до спільної мети - побудови української самостійної соборної держави.

У 50-ліття Харківського процесу СВУ-СУМ і розгрому УАПЦ вшануймо пам'ять основоположників і членів СВУ-СУМ, отців Української Автокефальної Православної Церкви - митрополита-мученика Василя Липківського, численних єпископів, сотні священників і тисячі вірних, що в боротьбі та жертві за самобутність і державну незалежність України жили та вмирали з вірою про остаточну перемогу нашого народу.

Хай пам'ять про них живе серед нас і постійно кличе нас на боротьбу, жертву й перемогу, що прийде у висліді наших змагань і зусиль, як приходить після ночі день.

Vasyl STUS

övers. L-E Blomqvist och B Zaluha

Furan seglar som en ensam mast i natten,
rör vid oss som vattnet rör vid åran
eller läpparna vid orden. Minnen bör den
likt en rofylld våg - och kudden fuktas.

Furan seglar som en ensam mast i natten.
Smärtan lyser över detta fjärran.
Överallt. i alla tider bara detta
och på vägen växer bara törnen.

Furan växer fram ur natten. Och ur dimman
Heliga Sofias skrud mot himlen.
Någonstans däruppe syns ett bronssmitt Kiev
speglar sig i våra käras blickar.

Furan seglar fram ur natten och den växer
som en skugga av mitt land i skymning
Du finns redan borta på den andra stranden
där en helig drömsyn stilla skimrar.

Där är ditt Ukraina. Bortom horisonten,
ännu närmare hjärtat. Ur den unga sorgen
strävar furan som en ensam mast i natten.
"Min är häanden" viskar Herren.

Skönt att döden aldrig skrämmer,
att jag ej känner tyngden av mitt kors,
att jag ej räds de män som dömer-
min aning om en okänd väg till trots.

Att jag fått leva, älska obefläckad
av ånger, hårda ord och hat.
Mitt folk Till dig jag en gång återvänder,
till livet självt mitt i min död.

Mitt ansikte, det lidande och goda,
jag böjer ned mot marken som din son,
min öppna blick ser dina öppna ögon,
jag smälter samman med min fosterjord.

■
Сосна із ночі випливла, як щогл
Грудей торкнулась, як вода — в
як уст — слова. І спогади знесл
мов сонну хвилю. І подушка тмс

Сосна із ночі випливла, мов щ
І посвітилась болем далина.
І все — вона. Довкруг — одна вс
Та тільки терням поросла дорог

Сосна росте із ночі. Горілиці
з-за оболочу свінула Софія.
Десь галактичний Київ бронзовіє
у мерехтінні найдорожчих лиць.

Сосна пливе із ночі і росте,
як тінь Вітчизни о порі смерканні
А ти уже потойбіч, ти — за грані
де видиво гойдається святе.

Там — Україна. За межею. Там,
лівіше серця! З горя молодого
сосна стриміє з ночі, ніби щогла,
а Бог шепоче спрагло: аз воздам!

■
А добре те, що смерті не боюся
і не питаю, чи тяжкий мій хрест,
що вам, лукаві судді, не клонюся
в передчутті недовідомих верст.
Що жив-любив і не набрався скверні
зненависти, прокльону, каюття.
народе мій! До тебе я поверну
і в смерті обернуся до життя.
Своїм стражденним і незлим обличч
як син тобі доземно поклонюся
і чесно гляну в чесні твої вічі
і з рідною землею поріднюся.

ПОДОРОЖ ПО КАНАДІ.

Липень 1980. Минулого року були в нас в гостях "ЄВШАНІВЦІ", тобто танцювальний мистецький гурток з Саскатуну, Канада. Виступи Євшанівців, дуже успішні, проведено на основі культурної обміни між містами- побратимами Умео- Швеція й Саскатун - Канада. Цього року прийшлося шведам, тобто танцюристам Умео відвідати Саскатун. Ось так і запросили мене, танцювальний гурток Умео, щоб і я приєднався до їхньої подорожі. Так ось друг мій Андрій підвіз мене до Орєбру й відтак через дві з половиною години й я в Стокгольмі. Відтак на міжнародний летунський майдан Арлянда, й там стрінув я моїх шведських друзів- танцюристів з Умео. Привітавшись, пройшли розговори про виступи й успіхи Євшанівців минулого року в Швеції, та про їхню прямо професіональну культурну висоту мистецтва- народного танцю. Треба згадати, що шведські танцюристи були прямо захоплені й очаровані Євшанівцями й українськими народними танцями.

Прелетівши до Лондону, й знову перехід на новий літак канадійський. А літак- велитень. Нас було майже 450 осіб, включаючи в то число 15 осіб обслуги. Сиділи ми в рядах по 10 осіб, а двома проходами між рядами весь час турбувалась нами обслуга. Наша група заняла ледви 6 рядків. Обслуга дійсно старалась про нас. Частували нас різномірними напінками, а відтак добрим обідом, так що голодних між нами не було. Летіли ми понад Гренляндією, а що погода була гарна то перед, чи теж пуд нами розгорнувсь прекрасний вид тієї твердої на життя й чарівної країни. Гори покриті льодом різко переплітали долини. І знову подають каву. Час проходив швидше завдяки тому, що були різного роду розривки, лотерея, фільм, музика і т.п.

Пролітаючи понад Гренляндією прийшлося нам переставити час на чотири години вперед. Вечером, так околo год. дев'ятої прибули ми до Торонто й зараз же таки змінивши на менший літак в дорогу до Саскатуна.

Місто Саскатун розложене серед степу, й якраз цього року має святкувати 75- річчя. Туди прибули ми в півночі. Ждали там на нас наші земляки, так і розібрали нас, тобто шведів по домівках, а мене ось таки прямо повзли на наше весілля. Ідучи туди казали мені, що це мале весілля, а як виявилось згодом то було нас там так з 400 осіб. Заопікувалась мною першу ніч гарна сім'я Бойків. На другий день випала неділя /6-го липня/ подались ми до нашої української гр- католицької церкви. Церква чудово розмальована, багато ікон, гарний іконостас і віттар. Сама будова ззовні візантійського стилю з характеристичними куполами. Церква була збудована після прибуту нової еміграції в Канаду. Церква була переповнена, але нахаль більшістю людей старшого віку. В Саскатуні є ще крім того дві українські церкви, одна з них православна.

Після богослужби познайомили мене з головою родини в якій мені прийшлося проживати, весь мій побут в Саскатуні. Я попав до сім'ї правдивого українського патріота п. Володимира Шарко.

Майже кожного дня мали наші шведські танцюристи програму з виступами в Саскатуні й околицях. Гостили шведів наші українські родини, показуючи їм нашу культуру, фолклор, та взагалі життя.

Очевидно що ~~ж~~ не раз прийшлося і мені вияснювати шведам, що не мішали нас з "руськими", та що ми українці маємо свою мову, культуру, звичаї, що відрізняється від російської.

В цьому двістітисячному місті відвідав я майже всі наші установи, та стрічав міських українських політиків і активістів.

Відвідав я також український табір молоді. Там доволі простору та місця для багатогранньої діяльності. В таборі було около 70 дітей віком від 7 - 15 літ. Провідником табору є священник, а допомагали йому черниці й кандидати на священників. На мою думку, моглаб кількість дітей в таборі бути в тричі більша, з огляду на те, що в районі проживає около 50 000 українців. Тим , що мій побут був в час літніх відпусток, громадська діяльність була доволі слаба.

Після побуту в Саскатуні й околиць, рішив я відвідати Вінніпег і Торонто. Давніше це в Вінніпегу було найбільше скупчення українців, а зараз таким центром є Торонто. На улицах тих міст можна скоріше почути нашу мову, як в самому Києві, /на жаль/.

В Вінніпегу відвідав я український культурний центр, музей, клуб й декілька наших церков, це завдяки директорів Українського Банку, який займався мною. А церков наших в цьому місті кажуть є 12. На другий день подався я поїздом далше до Трронта. За вікнами поїзд пролітали ліси, озера й болота, й все безлюддя. Сіл, чи теж міст було обмаль. Прибув я до Торонта 19 липня, тобто в суботу вечером. З огляду на це були труднощі стрінутти наших земляків, але накінець найшов. На другий день- неділя і я подався до церкви. Вийшло так, що це була гр- католицька церква. Після богослужби, за звичаєм, гутірка біля церкви. Я прислухувався й мене уважно питали й слухали. АЛЕ! Але коли я сказав, що я православний, то якомсь майже всі мої почали спішно прашатись і розговор по дивному припинивсь.

Но все таки один із спірозмовців підвіз мене до "мосі" тобто правослвної церкви. Там такж не було багато людей, а ті що були звичайно старші віком. Там познайомивсь я з нашим земляком "східняком" Павлом Глушеницею. Так і в нього побував я аж до мого відізду.

Так і насувається мені таке просте питання. Навіщо між нами так різко розподіл на "католиків" - "православних", на "західняків" "східняків"? Кому з того користь? Ми чейже одна нація, один нарід!

Підчас мого побуту в Торонто відвідав я різні наші установи. Був також в редакції "Гомону України". Мене взагалі цікавило наше життя в Канаді; - як діють та працюють наші організації, обєднання, поодинокі особи, активісти, та політики. Тут можна було почути чи теж відчути, що в нас нажаль немає єдності. Ось наприклад то це наставлення до нашої нової еміграції. Закидують їм, що подекуди своїми виступами наробили лиха нашій справі, та що "збаламутили людей".

Очевидно, що й на нашу еміграцію, як і на всі інші впливає й час і простір, так що розбіжності поглядів мусять бути, але нам не слід поборюватись взаїмно. В нас є зовнішній спільний ворог. Але можна почути й позитивні відгуки. Ось наприклад чув я як священник в Саскатуні в католицькій церкві закликаючи своїх вірних сказав ім: "Ідіть до тієї церкви до якої вам ближче, до якої маєте можливість. Нехай буде католицька, чи православна. Бог, в нас один!" Таким звичаєм живемо ми в Скандинавії. Без огляду на погляди й релігійне віроісповідування, стрічаємось й живемо разом.

В Торонті з околицями живе приблизно 80 000 українців. В наших школах вчатьс я ледви сотня українських дітей. В літніх таборах перебуває менш-більш 70-80 молоді. А деж ділась решта?

На мою думку КУК-Комітет Українців Канади мавби бути, якщоб не єдином, то все таки провідною організацією в Канаді, та звернути більше свою діяльність на молоде наше покоління. Канада, це континент Велика країна. Всего звідати, та стрічати не має в такому короткому часі можливостей. З моїми милими опікунами п. Глушаницькими, в яких я перебував аж до кінця мого побуту в Торонто, їздив я подивитись на Ніагару. В п'ятницю 25-го липня знову на літак і я залишив Канаду, переповнений незабутьніми враженнями, та оставляючи багато добрих і ширих приятелів. Бувайте здорові дорогі земляки в Канаді! Зустріч з Вами була для мене дуже мила. Ширий привіт Вам усім!

Зворотня подорож через Копенгаген і до Стокгольму пройшла як слідує, без жодних перешкод. В Стокгольмі я розстався з групою танцюристів з Умео, й вони також взяли з собою на далеку північ крихітку нашої батьківщини.

Григорій Будяк

-19-

Світовий Конгрес Вільних Українців

WORLD CONGRESS OF FREE UKRAINIANS
CONGRES MONDIAL DES UKRAINIENS LIBRES
CONGRESO MUNDIAL DE UCRANIOS LIBRES
WELTKONGRESS DER FREIEN UKRAINER
CONGRESSO MUNDIAL DOS UCRANIANOS LIVRES

Secretariat: 2118 A Bloor Street West, Toronto, Ontario, Canada, M6S 1M8 Tel.: (416) 762-1103

18 листопада 1980 р.

Пресовий Комунікат:

Заходи Комісії Прав Людини СКВУ в справі Мадридської конференції

(Комісія Прав Людини СКВУ) -- У зв'язку з Перевірною конференцією для справ безпеки і співпраці в Європі, яка розпочалася 11-го листопада ц.р. в Мадриді, Комісія Прав Людини СКВУ підготувала і провела низку важливих і необхідних дій.

На час тривання конференції діє в Мадриді Інформаційне Бюро СКВУ під проводом п-ні Христини Ісаїв, яке обслуговує інформаціями й матеріалами учасників Мадридської конференції.

Комісія Прав Людини видала брошуровану книжку п.н. "Переслідування членів Української гельсінської групи" (66 стор., англomовна, з світлинами 33 членів Групи). Крім того, КПЛ видала англomовний збірник п.н. "Україна і гельсінський договір: порушення прав людини советським урядом, 1975-1980 рр." (325 стор.) У збірник увійшли дев'ять статей українських академіків і правознавців, сім обширних документів, списки релігійних і політичних в'язнів і бібліографія. Організації й поодинокі особи, які бажали б придбати брошуру (2.00 кан. дол.) чи збірник (20.00 кан. дол.) повинні звернутися до бюро КПЛ у Торонто: 2118 A Bloor Street West, Toronto, Ontario, Canada M6S 1M8.

До урядів країн, що підписали Гельсінську угоду, й до міжнародних організацій вислано окремі меморіали і вищезгадані видання; їх теж переслано складовим організаціям СКВУ і пресовим агенціям та часописам. Крім названих книжкових видань, у Мадриді розповсюджує багато актуальних матеріалів про деколонізацію ССРСР, про релігійні проблеми в ССРСР, про діяльність СКВУ та інші конкретні зібрані факти про події в Україні.

Комісія Прав Людини СКВУ звертається до складових організацій СКВУ і до поодиноких осіб у всіх поселеннях апелювати до урядів своїх країн у справі підтримки й підсилення наших акцій в обороні ув'язнених членів Української гельсінської групи і в справі заперечення комуністичним режимом національних і людських прав в Україні.

Підготування акцій до Мадридської конференції вимагало багато зусиль з боку КПЛ, тому прохаємо організовану спільноту підтримати в моральному й матеріальному аспектах працю КПЛ -- наші намагання і протести проти тотального нищення духовного і фізичного існування нашого народу на Батьківщині.

Комісія Прав Людини СКВУ

ЗГІДНО З ПРОХАННЯМ СКВУ Й УГБ ПОДАЄМО ДО ВІДОМА ЇХНІ КОМУНІКАТИ

19 листопада 1980 р.

Пресовий комунікат:

Діяльність Комісії Прав Людини на Мадридській Конференції

(Комісія Прав Людини СКВУ) — Це перед початком Перевірної конференції для справ безпеки і співпраці в Європі, яка відбувається в Мадриді, розпочалася діяльність Інформаційного Бюро СКВУ під проводом п-ні Християни Ісаїв. Урядові делегації та преса одержали такі матеріали від Інформаційного Бюро: брошуру Комісії Прав Людини СКВУ п.я. "Переслідування членів Української гельсінської групи"; збірник КПЛ СКВУ п.я. "Україна і гельсінський договір: порушення прав людини советським урядом, 1975-1980 рр."; брошуру КПЛ СКВУ п.я. "Переслідування релігії в Україні советським урядом"; працю проф. Ярослава Білінського п.я. "Помилування російської мови чи русифікація?" (про Ташкентську конференцію) і скаргу колишнього секретаря Українського суспільно-культурного товариства, Миколи Сівіцького, до Комісії прав людини при ООН у справі дискримінації українців у Польді:

На початок конференції прибув голова Комісії Прав Людини, сен. Павло Юзик (член канадської урядової делегації). З Комісією співпрацює теж п-ні Маруся Бек. Делегація СКВУ нав'язала співпрацю з усіма українськими організаціями, які вислали своїх представників до Мадриду.

У четвер, 13 листопада о год. 1.30 по полудні Комісія Прав Людини СКВУ зорганізувала пресконференцію в якій взяли участь д-р Ніна Строката-Караванська, ген. Петро Григоренко, Леонід Пляц, Володимир Малинкович, і, як спеціальний гість та співробітник Закордонного Представництва Української Гельсінської Групи, Айше Сейтмуратова. Господарем пресконференції була Християна Ісаїв. Усіх доповідачів представила Орися Гевка, представниця Комітету Оборони Людських і Національних Прав з Філадельфії. Короткий вступ про Українську гельсінську групу подав Андрій Фединський. Модератором та перекладачем на англійську мову був Андрій Каркоць, а на іспанську мову перекладачем був Олесь Хам. Всі три останні — представники "Смолоскипу" і Комітету Гельсінських Гарантій для України. Пресконференція почалася хвилиною мовчанки, щоб вшанувати пам'ять усіх українців, які втратили життя у боротьбі за людські права, усіх жертв в Афганістані, та щоб вшанувати пам'ять Андрія Амальрика, який загинув у дорозі на конференцію в Мадриді:

Першим виступив голова КПЛ СКВУ, сен. Павло Юзик.

Відтак говорила д-р Ніна Строката-Караванська, засуджуючи Москву за злочини, за арешти членів Української гельсінської групи, та закликаючи до оборони всіх правозахисників, які ідентифікували себе з гарантіями гельсінських угод щодо людських і національних прав. Вона також вичислила тих, яким потрібно негайної допомоги з уваги на поганий стан здоров'я, зокрема Оксана Мешко, Оксана Попович, Олена Тереля та ін.

25 листопада 1980 р.

Пресовий комунікат:

Друга пресконференція української делегації в Мадриді

/Комісія Прав Людини СКВУ/ — У четвер, 20 листопада о год. 2.00 по полудні українська делегація в Мадриді відбула другу з черги пресконференцію, якою проводила представниця Комісії Прав Людини СКВУ, п-ні Христина Ісаїв. Присутні журналісти одержали копії відкритого листа акад. Андрія Сахарова в обороні Василя Стуса. У цьому листі, написаному 12 жовтня ц.р. в Горькому, Сахаров таврує 15-річний вирок Стуса як "особливо жорстокий" і звертається до "всіх, кому дорогі людська гідність і справедливість...зокрема до учасників Мадридської конференції ...стати в обороні Стуса." На пресконференції долучили свої підписи до відкритого листа такі українські правозахисники: ген. Петро Григоренко, д-р Ніна Строката, Леонід Пльощ, Володимир Малинкович, Айше Сейтмуратова.

Українська делегація тех поінформувала учасників про суд над українською правозахисницею Ганною Михайленко, який розпочався 17 листопада в Одесі. Її обвинувачено за ст. 62 КК УРСР /"антисовєтська агітація і пропаганда"/.

Після відчитання цих інформацій д-р Ніна Строката сказала по-українськму: "А це моя заява для преси" й урочисто наділа на себе плякат з написом /англійською мовою/: "Голодівка солідарности з усіма українськими політичними в'язнями". Організатори пресконференції підійшли до д-ра Строкатої й звернулися до присутніх з проханням долучитися до протесту. Всі присутні на заді — крім репортерів, які робили світлини — подали один одному руки в однохвилинній мовчанці. Вістка про цю подію незабаром появилася в повідомленні агенції "Ройтерс", а "Юнайтед Прес Інтернешенел" подала обширний репортаж про пресконференцію. На конференції були заступлені всі важливіші пресові агенції, які вислали репортерів до Мадриду.

Увечері того ж дня Комісія Прав Людини СКВУ влаштувала прийняття для преси та членів урядових делегацій у готелі "Кастелляна". Прибуло більше як 100 осіб, між ними голова американської урядової делегації, Гріффін Белл, та співголова Мекс Кемпелмен; багато членів канадської делегації, м. ін. полк. С. Г. Броскі, дорадник у справі обмеження озброєнь; колишній міністер оборони А. МекКіннон;

член Парляменту Джессі Фліс. Під час прийняття влаштовано мистецькі виступи: деклямовано твори українських поетів і відспівано пісні українських композиторів.

Дотепер члени української делегації відбули більше як 35 поодиножких інтерв'ю, відвідали урядові делегації ЗСА, Канади, Великої Британії, Ірландії, Франції та Західної Німеччини, члени яких прийняли інформаційні матеріали й обіцяли виступити на урядовій конференції в обороні переслідуваних українців.

24 листопада п. Джером Шостак, представник ЗСА до Комісії Прав Людини при ООН і член американської урядової делегації, згадав у своїй заяві, що "ситуація в деяких країнах Східної Європи дуже погана. В Советському Союзі, наприклад, заперечуються культурні та релігійні права великої національної групи — українців. Їхня мова, культура й установи нищатья постійними переслідуваннями з боку советських урядових чинників".

Ген. Петро Григоренко висловив вдячність для СКВУ, зокрема Комісії Прав Людини і її голові, сен. П. Юзикові та організаторці пресконференції, Х. Ісаїв: "Вони вклали багато труду не тільки, щоб zorganizувати нас, а також zorganizувати до об'єднаних дій: Хай це буде прикладом для всіх українців. Я радий тому, що ми, засновники Української гельсінської групи, є тут: Але мені боляче, що в тяжкій неволі знаходиться наш організатор, керівник, видатний письменник Микола Руденко; розум і совість Групи, Левко Лук'яненко; мужність і толерантність, Олекса Тихий: Молоді наші друзі хлопці, які не пошкодували свою молодість -- Микола Матусевич і Мирослав Маринович. У мене душа болить не тільки за них, а і за тих, що йшли вже нашим слідом, їх багато -- 35 членів Групи є репресовані в Советському Союзі, останній Василь Стус.

Всі ми, хто сидить, хто вийшов, всі мали одну мету -- боротись за волю народу, за єдність і державність України. Україна не є частиною Росії, як то часто зображать: Україна має своє національне обличчя, свою історію і культуру. Український народ не вимагає нічого більше, ніж інші народи. Він вимагає права вільно вирішувати свою національну долю. Український народ не хоче, щоб його сніг гнали завойовувати Афганістан. Ми мирний народ і хочемо як мирні люди будувати свою хату самі: нас часто забувають. В Європі навіть деякі наші сусіди не знають, що єдина Україна -- це мир для Європи. Але я думаю, коли ми будемо об'єднані, то ми це доведемо світові, одержимо світову підтримку і українська держава буде."

У дальшому говорив Леонід Пляц, підкреслюючи, що мир у світі пов'язаний безпосередньо з пошануванням людських прав. Він закінчив своє слово, закликаючи до оборони Левка Лук'яненка:

На пресконференції були близько 30 запрошених гостей і 30 акредитованих кореспондентів преси, радіо і телебачення: Були заступлені м. ін. канадський тижневик "Меклейнс" і пресова служба "Савтам", телевізійна сітка "ЕнБіСі", Голос Америки, Радіо "Свобода" і Радіо "Вільна Європа", радіо "БіБіСі" і його світова радіослужба, газета "Манчестер Гардієн" і пресові служби Данії, Швеції, Норвегії, Швейцарії, Аргентини, Іспанії. Після пресконференції відбулося прийняття.

Того ж дня в Конференційній Палаті відбувся виступ голови американської делегації, Гріффіна Белла, який говорив про право самовизначення народів, про гельсінські групи в ССРС, зокрема відмітивши знищення Української гельсінської групи і поіменно згадавши Миколу Руденка і Левка Лук'яненка. В час його виступу на залі були присутні українські представники Христина Ісаїв, Андрій Фединський і Андрій Каркоць, які згодом на пресконференції американської делегації ставили питання представникам ЗСА.

Увечері відбулося велике прийняття, що його влаштувала американська громадська група сприяння виконанню гельсінських угод, в часі якого ген. Петро Григоренко в імені Закордонного представництва Української гельсінської групи дякував Гріффінові Белу за піднесення на конференції українського питання і виступу на захист Миколи Руденка і ув'язнених членів Української гельсінської групи.

Згідно з порядком нарад, що його прийняли учасники конференції, виконання гельсінських угод щодо прав людини розглядатиметься від 24 листопада до 20 грудня ц.р., а інші аспекти угод будуть обговорені під час другої сесії, яка триватиме від 23 січня до 13 березня 1981 р.

Ч. 3 - 322

Мюнхен, 15-го листопада 1980 року.

**ПРОФ. Д-Р ЯРОСЛАВ РУДНИЦЬКИЙ - НОВИЙ ГОЛОВА
УРЯДУ УНРЕСПУБЛІКИ В ЕКЗИЛІ**

З уваги на потребу реорганізації праці органів Державного Центру Української Народньої Республіки в екзилі і на деякі розходження в поглядах щодо згаданої реорганізації з дотеперішнім Головою Уряду УНР, д-р Т. Леонтій подався до димісії. Президент УНРеспубліки Микола Лівницький іменував 15-го листопада 1980 р. на підставі статті 17, п. 3 і статті 31 Тимчасового Закону проф. д-ра Ярослава Б. Рудницького на становище Голови Уряду УНРеспубліки з задержанням його становища : Керівника Ресорту Зовнішніх Справ. На підставі внесення нового Голови Уряду всі дотеперішні члени Уряду і їх Заступники затверджені декретом Президента УНРеспубліки на їх дотихчасових становищах, а саме: Заступники Голови Уряду пані С. Букшована і пп. П. Лимаренко і О. Сосна, члени Уряду пп. М. Липовецький, О. Лисяк, ген. К. Мандзенко, Т. Онуферко, У. Самчук, В. Федорончук, М. Шпитко, А. Широкоstep, Заступники членів Уряду пп. Р. Богатяк, К. Луценко. Новий Голова Уряду застеріг за собою право доповнень чи змін в розподілі ресортів, але шойно в 1981 році.

**ЗВЕРНЕННЯ ПАРИЗЬКОГО БЛЮКУ ДО КОНФЕРЕНЦІЇ
В МАДРИДІ**

Ліга Визволення Народів ССРСР /Паризький Блок/ за датою з 10-го листопада 1980 р. звернулася до всіх західних учасників Конференції в Мадриді з коротким меморандумом, що його підписали президент Ліги Микола Лівницький і секретар Алі Акіш. В зверненні згадується про меморандум Ліги до західних учасників Конференції для Безпеки і Співпраці в Європі в Гельсінках з 25 липня 1975 року і переповідається його зміст. Меморандум до конференції в Мадриді кінчається такими словами: "Сьогодні ми стверджуємо, що протягом останніх 5-ти років ситуація в Советському Союзі не тільки не покращалася, а навпаки погіршилася. Переслідування, арешти і депортації до концентраційних таборів продовжуються ще з більшою жорстокістю. Наші народи під тоталітарним режимом Советського Союзу позбавлені людських і національних прав. З уваги на це ми закликаємо всі уряди Вільного Світу підтримувати справу людських і національних прав наших народів". В меморандумі вичислені національні центри, що входять до Паризького Блоку, а саме: Вірменія, Азербайджан, Білорусь, Крим, Грузія, Ідель-Урал /Татаро-Башкірія/, Північний Кавказ, Туркестан, Україна.

ПРИВІТАННЯ ДЛЯ НОВОГО ПРЕЗИДЕНТА США

Представники Державного Центру УНРеспубліки вислали привіти для новообраного президента США Р. Регена. В окремих телеграмах при-

вітав президента-електа Р. Регена і віцепрезидента Дж. Буша президент Української Народньої Республіки в екзилі Микола Лівницький.

Керівник Ресорту Зовнішніх Справ Уряду УНРеспубліки д-р Я. Рудницький листа-привітання до Р. Регена, датованого 4.11.80. Крім цього д-р Я. Рудницький склав 7.11. особисту візиту в Головній Квартирі Республіканської Партії в Вашингтоні, де провів розмови з відповідними референтами про майбутню політику нового уряду в світових, а зокрема східно-європейських справах; у справі мадридської конференції й про наслідника д-ра З. Бжезінського в Білому Домі після того, як 20.1.1981 р. новий уряд США перебере адміністрацію федеральних справ у свої руки. Він передав теж відповідним чинникам Республіканської Партії деякі матеріали з нагоди 60-річчя існування екзильного уряду УНРеспубліки, зокрема копію меморандуму до д-ра К. Вальдгайма в справі поставлення факту колоніального статусу теперішньої Української РСР на пленумі асамблеї ООН у Нью Йорку.

ПЕРШАВНИЙ ЦЕНТР УНРЕСПУБЛІКИ В СПРАВІ СУВЕРЕННОСТІ УКРАЇНИ

Філадельфія /ОУПС/ Нав'язуючи до 60-річчя Уряду УНРеспубліки в екзилі /1920-1980/, Керівник Ресорту Зовнішніх Справ УНР, проф. д-р Ярослав Рудницький, вислав урядам, до в 1917-20 рр. вдержували дипломатичні зв'язки з Україною, а теж окремо Генеральному Секретареві ООН, меморандум-пригадку в справі колоніального статусу теперішньої Української Радянської Соціалістичної Республіки. Нав'язуючи до відповідних заяв у Лізі Націй у 1920-1939-их рр., а після II світової війни в Організації Об'єднаних Націй, екзильний Уряд УНРеспубліки вказав і на найвіщий факт теперішньої вимоги ув'язнених українських патріотів із 1979 року, щоб на форумі ООН проголосити колоніальний статус УРСР. Ці в'язні - пишеться в меморандумі - репрезентують "мовчазну більшість українського народу" й їхня вимога вповні покривається зі становищем Уряду УНР в екзилі впродовж останнього 60-річчя. Зверненням до Генерального Секретаря ООН поставити справу суверенності України на денний порядок найближчої асамблеї ООН кінчається меморандум Уряду УНРеспубліки в 60-річчя його існування в екзилі.

Українське Інформаційне Бюро

Всі українські часописи просимо передрукувати подані в цьому Бюлетені повідомлення.

Дорогий Земляче!

Оце число Скандинавських Вістей дещо більшого об'єму. Причиною того є те, що крім комунікатів СКВУ, та УІБ надіслали нам статті наші члени з Гетеборгу. Нажаль технічно здається буде неможливо вмістити все в охоронні- жовті окладинки нашої газети, але всі оті статті належать до С В. Просимо ласкаво звернути увагу на додатки, а саме жировий чек на вплату членських вкладок, та на летючку АІ /Амністії Інтернаціонал/, де є коротенька інформація про деяких наших політ-в'язнях. До приємної зустрічі в Оребро.

Ред.

З А П Р О Ш Е Н Н Я

Управа Української Громади в Швеції і управа Української Громади в Оребру запрошує Все українське громадянство у Швеції, а також усіх українців, що проживають в Скандинавських країнах на СПІЛЬНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ СВЯТ ВЕЧІР, який відбудеться в суботу 3 січня 1981 року в м. Оребру.

З черги 29-ий СПІЛЬНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ СВЯТ ВЕЧІР відбудеться в залі в Гантверксфоренінг, Чопмангата 1* /напроти замку за Стура готелем/. СПІЛЬНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ СВЯТ ВЕЧІР, буде зорганізований за нашою народньою традицією, з різдв'яними стравами та спільними колядками.

*Вхід з вул. Енгельбректсгата 6.

РІЧНІ ЗАГРІЛЬНИ ЗБОРИ УКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДИ

Звичайні Річні Загальні Збори Української Громади в Швеції і Української Громади в Оребру відбудуться в суботу 3 січня 1981 року, в тій же самій залі, що й Спільний Український Свят-Вечір.

Просимо Всіх членів Української Громади у Швеції, та з усіх Скандинавських країн членів Української Громади, висловити свої думки, та подати ініціативу для нових правлячих органів, які будуть обрані на нову 2-ох річну каденцію. Просимо Всіх членів Громади, які ще не вплатили своїх членських внесків, вплатити негайно.

Хто з членів не зможе взяти участі на Зборах Громади особисто, то нехай дасть уповаження членові, який братиме участь в Зборах.

Програма Свят-Вечора:

1. Година 13-та Служба Божа, в церкві на вулиці Скульгата 13.
2. Година 15-та Річні загальні збори Української Громади в Оребру.
3. Година 16-та Річні загальні збори Української Громади в Швеції.
4. Година 18-та Спільна Свят-Вечера.

Ціна від особи 45. корон. Для дітей очевидно буде знижка, як й минулих років.

Свою присутність на Спільним Українським Свят-Вечорі, проситься всіх обов'язково зголосити. Це тому щоби знати докладно скільки нас усіх буде. Зголошення слати листовно, або телефонічно на такі номери: Григорій Будяк 019/225235, Оребру або Віктор Чепляк 019/ 10 12 94

Всіх щиро вітаємо на Спільному Українському Свят-Вечорі в м. Оребру, в суботу 3 січня 1981 року

Святочний Комітет

Редакція застерігає за собою право скорочувати статті і правити мову.

Статті підписані авторами, висловлюють їх власні погляди а не погляди редакції.

У К Р А Ї Н С Ь К І Ж І Н К И В Е К З И Л І

Під таким заголовком, в т.зв. ліберальному шведському часописі "ЗЮДСВЕНСКА ДАГБЛЯДЕТ" з неділі 27-го липня 1980 р, редактор Бенгт Ембрекс, помістив об'єктивний допис про українських жінок - учасниць Конференції ФОРУМ в Копенгагені та їх короткий побут в Мальми.

Допис був прикрашений кількома світлинами з українських Пань, чим надано поважне вражіння самого допису. Оригінальний допис див. на попередній сторінці.

Поневолення зроджує ненависть - ненависть зроджує спротив

"Кільканадцять жінок, що на жіночій, паралельній ООН, Конференції "ФОРУМ" в Копенгагені репрезентували українські жіночі організації в екзилі, відвідали в суботу також місто М а л ь м и. Організоване прийняття для них робило Парафіяльне Товариство Святого Юрія - осередок українців південної Швеції, де також було запрошено місцевих шведських політиків, але ніхто з них не велів прибути.

Світова Федерація Українських Жіночих Організацій, складається з українського організованого жіноцтва, перебуваючих в кільканадцятьох країнах чотирьох континентів. Осідок тої Організації є в Дітройді - ЗДА, звідкіля й прибули між іншими Пані - Галина П р о ц я к, Дора Р а к, Любослава Ш а н д р а і Дарія С т е п а н ч а к.

До журналісти з часописа "ЗЮДСВЕНСКА ДАГБЛЯДЕТ" вони заявили:

- Нашим завданням не є тільки серед українців в діаспорі плати та зберігати свою культурну окремішність, яку в різний спосіб маніфестуємо. Найблище нашого серця лежить, щоб допомогти українським жінкам, що перебувають в руских тюрмах, депортованим на Сибір та відлучених від своїх родин. Ми не намагаємось нашою місією викликати зацікавлення світової опінії для нас самих. Ми, в дійсності, не потребуємо якоїсь стимуляції в нашій праці, а вони, ті відважні жінки - страдниці! Через нас можна буде передати їм таку стимуляцію до завзятої витривалости.

Ми вже отримали докази, що наша поміч додає їм сили і, як така, заохочує нас до дальшої праці.

З а в ж д и у к р а ї н к а м и

"Всі ті жінки, що Зюдсвенска Дагблядет перевела з ними інтерв'ю, є вже від давна американськими громадянами, але глибоко в своїй душі вони позостались українками. Вони користуються правом виборчого голосу в Америці й це сумлінно виконують. Беруть жваву участь в суспільному житті Америки, але - рівночасно одна з них каже: - Ми не сміємо допустити українську людність до асиміляції, котра перебуває у вільному світі! Ми хочемо на чужині зберегти частину нашої Батьківщини, нашу культуру, літературу, наше народне мистецтво і т. д. - Ми хочемо завжди бути нерозривною частиною України. Тому дбаємо про наші школи, де діти українських емігрантів мають змогу вчити рідну мову та дістати національне знання. - Ми несміємо допустити до того, щоб хтось з нас мавби забувати про своє рідне походження. - Таксамо, як шведський американець нехоче добровільно затерти сліди свого шведського походження. - Ми, в Америці, чи українці в Франції, Данії, Італії, чи де небуть - ангажуються в

суспільному житті в країнах свого поселення, але в нашій свідомості, в наших серцях, ми є й завжди залишимось українками. - Таксамо страждаємо душевно з нашим народом в Краю, який перебуває в жорстокому поневоленні.

Д о в г и й   с п и с о к

Ті українські жінки передали до рук представникови часописа "ЗЮДСВЕНСКА ДАГБЛЯДЕТ" довгий список українських жінок, які тепер перебувають по в'язницях Советського Союзу, або депортовані на Сибір тільки за це, що вони відважились виявити свої національні погляди чи почуття.

"Вислухавши наведене оповідання й напрошується питання: як довго - на їх погляд - не засмічена українська культура буде могла зберегтись, якщо знаємо, що нові покоління від перших днів свого життя виростають в колективних закладах, в світогляді та ідеологічній культурі, яку Кремель диктує. Вони не можуть вивчати українську мову і, тим самим, не будуть мати того нормального контакту з ідентичною українською культурою?

Н і к о л и   н е   з н и к н е

- Ми свідомі того, що нам грозить велика небезпека, була відповідь, але.... на протязі тих десятиріч під т.зв. советською займанщиною, українське національне почуття не зникло. Навіть і тепер на Україні розвивається живучий націоналізм. Він проявляється у всіх галузях народнього життя, особливо в релігійному - очевидно в підпілю - в різного роду українських гуртках, товариствах і, річ ясна, у наявній опозиції до режиму.

- В скандинавських часописах за останний час, ви багато писали про страйки в Східній Німеччині та Польщі. Стрейки в Україні були і будуть. Це є зовсім природний вияв протесту на советську окупацію нашої Батьківщини, казала одна з делегаток СФУЖО.

- Поневолення зроджує ненависть, а ненависть спротив. Це реальний процес усіх часів людства. Це відбувається тепер на Україні, таксамо буде і в майбутності.

"Українська жіноча організація прийняла на себе зобов'язання заопікуватись та допомагати українцям, котрим доля пощастила втекти з того Советського Союзу, або, що їх з якоїсь причини звідтам депортовано на Захід. Це останне, як знаємо, було ось щойно на днях. / До Швеції прибула родина баптистів, але чи це українці - не знати. Перекладач./

Т о р т у р и   і   з н е в а г а

"Українські жінки наводять також факти, що Советський Союз підписав резолюцію ООН, відносно жінок в ув'язненнях, але - додають з замітним наголосом - тої резолюції зовсім не дотримує. Вони мають багато незаперечних доказів, що українські жінки, які попались до советських в'язниць, конц-таборів чи заслання, терплять страшні тортури, знущання та зневагу.

На зустрічі з українськими делегатками в Мальмі, був також присутний біолог - Петро Кузьма-Балицький: з походження українець, тепер данський громадянин й zatrudнений в Біологічному Інституті в Копенгагені.

Він, рівночасно є заангажований в Організації АБН - приготує документальні матеріали для публікації протів Советського Союзу. Він рівнож підкреслює свої спостереження, що за останний час преса, радіо й телевізія в зростаючій мірі почала проявляти більше зацікавлення документальною інформацією про терор в Советському Союзі, яку публікує названа організація / АБН /. Дуже часто публікується сві-

жі, автентичні інформації, які систематично надходять з Краю, але їхні джерела, він категорично відмовився виявити.

Дальше в розмові, він порівнює советський імперіялістичний комунізм з фашизмом, та переконливо вірить, що в недовзі Советський Союз самий спричинить свій розвал. - В тому напрямкові діють великі сили з самого нутра того насильного Союзу, казав він. - І ці сили, як показує дійсність, зростають у своїй могутності".

Бенкт Ембреус

---ooOoo---

УЧАСНИЦІ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ДЕМОНСТРУВАЛИ ГОЛОДІВКОЮ В ОБОРОНІ УВ'ЯЗНЕНИХ ЖІНОК В УКРАЇНІ

Також знаходимо допис в шведськiм щоденнику - органі соціал-демократичної партії "А р б е т", з 22-го липня 1980 р, з під пера журналістки - Янетте Мельвінг.

В підрубриці переказує вона написи транспарентів - "Підтримуйте нашу боротьбу за людську та національну справедливість", "За всіх українських жінок, що перебувають в советських тюрмах та конц-таборах".

"Більше десятка українських жінок вчора демонстрували голодівкою перед домом, де відбувалася т.зв. АЛЬТЕРНАТИВНА ЖІНОЧА КОНФЕРЕНЦІЯ - ФОРУМ на АМАГЕР ПЛЯЦУ в Копенгагені. Вони тримали летючки з світлинами ув'язнених українських жінок, для котрих вимагають негайне звільнення на волю. Деякі з демонструючих жінок самі перебували довгі літа по тюрмах та засланнях.

- Нашою голодовою демонстрацією вимагаємо від Організації Об'єднаних Націй, щоб винесла резолюцію з вимогою негайно звільнити українських жінок на волю.

- Ми свідомі також того, що Організація Об'єднаних Націй не є спроможна задовільнити наші вимоги, але тим, всеж таки даємо їй виняткову нагоду звернути увагу світової opinii на цю нестерпну ситуацію українських жінок-в'язнів в Советському Союзі, казала Ляриса Лозинська, одна з демонстранток голодівкою.

"Вона розказувала також, що тепер стає все більш звичайним явищем, що навіть цілі родини попадають до в'язниць за те, що хтось з членів родини відважився мати якісь інші погляди як мопольні, або може щось не обережного написав.

"Тепер вже не є жадною рідкістю, а скоріш звичайним явищем, що арештують та саджають до тюрми звичайних 15 літніх юнаків тільки за те, що вони домагалися у влади звільнення своїх батьків - родичів.

- Що так багато українських жінок перебуває по советських тюрмах, це не означає, що вони є більше політично чи опозиційно наставлені до влади від інших. Радше це тому, що тепер наші жінки сміливіше виказують свій душевний біль та розпуку на цю сваволю, що, як безслідно зникають їхні чоловіки, брати, сестри чи навіть власні діти. За це, на жаль, вони дорого платять ціною своєї незавидної релятивної волі.

"Одна з учасниць голодівки сама перебувала 30 літ в совет-

ській неволі. - Рідні діти її не пізнали, оповідала Ляріса.

Янетте Мельвінг

До наведеного репортажу, була долучена знімка з демонструючих учасниць, а за ними виднів транспарент з написом по-англійськи - "ГОЛОДОВОЮ ДЕМОНСТРАЦІЄЮ СОЛІДАРИЗУЄМОСЬ З УКРАЇНСЬКИМИ ЖІНКАМИ - ПОЛІТИЧНИМИ В'ЯЗНЯМИ В ССРС".

На світлині було видно наші шановні Пані: Перша з ліва - Валентина Терешкун - Німеччина, Дарія Степаняк - З С А, Ольга Заверуха - Канада, Катерина Скрипець - Англія, Марія Шкамбора - Канада, Марія Ткачук - Англія.

Під світлиною був напис: "Десяток українських жінок, бувші політичні в'язні, вчора демонстрували голодівкою перед Альтернативною Жіночою Конференцією в Копенгагені".

---ooOoo---

Мій допис присвячую 120-тій річниці смерті українського "Прометея", учителя, Кобзаря та пророка -

ТАРАСА ГРИГОРОВИЧА ШЕВЧЕНКА

- Речника ідеї незалежності України, його відношення до москалів, рідна мова.

Як вже вказує сама тема мого дописа, що буде мова про становище нашого поета Тараса Г. Шевченка до деяких національно суспільних питань, якими жонглює Москва, намагаючись здискримінувати саму світлу постать нашого Пророка, а звідти й весь наш Національно Визвольний Рух.

Я не претендую тут на якусь глибшу аналізу цих питань. Зрештою в короткому дописі було б неможливо досягнути цієї мети. Хочу лише ще раз підкреслити, що нам потрібно весь час притримуватися Шевченкових вказівок у відношенні до наших найлютіших ворогів москалів.

Після московського, большевицького перевороту 1917-го року, Москва спочатку замовчувала про існування творів українського поета Т. Г. Шевченка. Слід згадати, що під час т.зв. "громадянської війни" в московській імперії були такі випадки, що московські червоні комісари палили "Кобзаря", як книгу-джерело "ідей петлюрівщини". Однак згодом, коли усвідомили собі москалі силу нашого співця серед українського народу, постановили використати його в своїх імперських цілях. Не можна-ж було будувати нову, червону імперію без жодного пов'язання до українського народу, що знов був попав у лапети Москви. Але найперш треба було "підробити" Шевченка й "перетворити" його на "свого", імперського поета.

Москва почала, отже, наполегливо виконувати свої плани щодо "передєлкі" нашого поета. Найперш глибоко-релігійного Шевченка переробили на безбожника. /Це може бути окрема тема./ Відтак москалі допускалися різних перекручень, пофальшувань в самому тексті "Кобзаря" - дивовижної інтерпретації певних місць в творах Шевченка. Все, щоби не розуміти поета, як національного борця, лише як поборника соціальних вимог.

І ось напр. клясичний вислів Тараса Шевченка "... Кохайтеся чорнобриві та не з москалями, бо москалі чужі люди, роблять лихо з вами...". В одному із видань "Кобзаря" з 30-тих років спрепаровано на "... Кохайтеся чорнобриві та не з паничами...", слово "москалі" підмінено словом "паничі", підкреслюється отже тут соціальний аспект, мовляв "паничі" роблять лихо простому народові, як ті, що належать до експлуататорської кляси панів.

В пізніших виданнях "Кобзаря" залишено слово "москалі", але в поясненнях говориться, що Шевченко під "москалями" розумів офіцерів - знов таки соціальний момент.

Так-то з бігом часу, після всяких підробок, якто кажуть, завдяки "ловкості пера і нікаковомошенства" - вивели постать Тараса Шевченка як предвісника "великого жовтня", що виступав проти кріпатства, експлуататорських клясів суспільства і царизму.

Ніхто не заперечує, що Тарас Г. Шевченко не був проти соціального гніту на Україні, але, як знаємо, що без національної свободи нема й соціальної! Знав про це, безумовно й Тарас Шевченко. І, як там не намагаються різні московські писаки й наші українські холуї перекрутити, промовчати думки поета про національну незалежність України - все таки їм не вдається! Бо такі напр. слова Тараса Шевченка, як "...Було колись на Україні, ревіли гармати, були колись запоріжці - вмiли панувати..", ясно вказують на самостійницький їх зміст.

Тарас Шевченко захоплювався минулим України, коли то Україна була незалежна й "...запоріжці вмiли панувати..". Панувати, тобто керувати державою можна тільки тоді, коли вона є самостійною, що й підкреслюється знов і іншими словами поета, "...В своїй хаті, своя правда й сила й воля..", тобто в своїй незалежній державі /хаті / можна здійснити авторитет влади /сили/ й запевнити свободу /волю/.

А вже слова Тараса Шевченка "...Коли ми діждемось великого Вашингтона з новим й праведним законом?" - понад усякий сумнів ясно й чітко стверджується у поета ідеали незалежності України. Бо, як нам всім відомо, то власне Вашингтон поконав таки у війні імперські, великобританські війська й раз на завжди звільнив свою батьківщину від колоніальної залежності британців, створюючи 1782 р. Сполучені Штати Америки, отже нову, незалежну державу.

Мало того, в супереч існуючим, несприятливим обставинам наш поет вірив, що таки Україна визволиться з під московської колоніальної залежності й буде самостійною, бо казав, "...А діждемось таки колись..." - тобто 'українського' Вашингтона.

Переходячи до наступного питання, саме відношення Т. Шевченка до москалів, можна сказати, що це питання є тісно пов'язане з усіма іншими питаннями заторкненими в цьому дописі.

Поет ставився до москалів, як до гнобителів і поневолювачів українського народу. Він ніколи не виступав, торкаючись українсько-національних питань, в своїй поезії /як ми кажемо тепер/ з позиції "общество кателка"! Вже попередні цитати вказують ясно на це, " своя хата, своя правда й сила ", то значить, своя українська, окрема хата - держава, своя українська " сила " - влада і т. д., а не якась спільна хата - держава з Москвою тощо!

Москаль у Шевченка, це не культурний грубіян, деспот, незалежно, - цар чи холоп - тиран і т. п. Ось напр. цитата: "... Саул прочунався та й ну, як той москаль у батька, в матір свою ріднюку ... й вздовж й вповперек ...". Це натяк на "матюки" московські, так притаманні цьому народові. Або, "... Кати, кати, людоїди - наїлись обоє..!". Слова тут про царя Петра I-го "скаженого" й про царицю Катерину. "...Безбожний царю, творче зла, правди - гонителю жорстокий..!". Як ці епітети пасують і до сучасних, червоних

царів - Леніна, Сталіна, Брежньова і їм подібних! Інша цитата: "... москалі й світ Божий в путо закували...". Які пророчі слова! Ми бачимо сьогодні, як напр. т.зв. вільний світ реагує на злодіяння Москви. Справді, якби був в " в московське путо вже закований".

Ці рядки москалі передали на свою мову, між іншим ось як: "...А царица даже воздух в цепи заковала..". Москва слово "москалі", що окреслює цілу націю, замінили на слово тільки цариці. Аякже, москалі добрі люди, як народ, це лише деякі царі лихо чинили, - он яка думка криється в тому перекладі. Слово "світ Божий" - поняття загальне, з людьми передовсім. Москва замінила на абстрактне, в тому випадкові на слово "воздух" - повітря і т. д..

Тарас Шевченко вмів розкрити зрадливу й ехидну тактику москаля супроти українця - "...щоб та печаль не перлася, як той москаль в самотню душу. Лютий злодій впирається таки й годі...". Імперську ідеологію московську називає поет "...московською блекотою...".

Наш пророк нідоли не довіряв москалям і перестерігав, картас своїх земляків, якщо хтось склонний був трактувати москаля позитивно. Коли на трон московський вступив Александер Другий, т. зв. "Асвабадитель", від якого навіть українці сподівались великих ласк і П. Куліш писав Шевченкови про цього царя, що "...якби не він, то й дихнути нам не далиб...". Шевченко однак був іншої думки. Ось як висловлює свій погляд щодо царя Александра Другого: "... добра не жди, не жди сподіваної волі. Вона заснула - цар Микола її приспав".

При тій нагоді хочеться вказати на певну аналогію в сучасних часах. Скільки то серед нас є таких, що сліпо вірять ще москалям. Стодвадцять років після Шевченка й ще не можуть відірвати своєї української душі від тої проклятої Москви. Так, як колись деякі українці сподівались великих полекш від царя "Асвабадителя", так наприклад й сьогодні деякі землячки сподіваються чогось від московських "дисидентів", як скажімо від Некрасова, Альмарика і їм подібних, а то й від самого Солженіцина. І біда в тому, що такі наші земляки насмілюються переконувати інших, що мовляв "вони хоч москалі, але "добрі", вони також погоджуються на "самостійну Україну", нам треба з ними боротися проти комунізму, проти якоїсь "партократії" тощо..." й на їх / телячу думку / "здобудемо Україну". " О, санкта сімплицітас"! - хочеться заридати словами Івана Гуса, - де ваш розум, де ваш історичний досвід!

Так, шановні читачі, Москалі і їхні вислужники, змінили тактику, як каже Валентин Мороз. Тепер вони вже не заперечують слово Україна, вони вже охочо дають нам українство, а навіть і самостійність, але вся суть власне в цьому " а л е ", - але на п'ять лише " губерній " - щедро признає Солженіцин: " а л е ", як признає "плебісцит" - вторить Некрасов і інші! Я думаю, що ясно тут видно куди вони тягнуть усі ці "д о б р і" москалі. Видно, що нам з ними не подорозі! Ми не можемо провадити боротьби проти Москви, стоячи на одній платформі з москалями, чи тільки лише з московськими дисидентами! . Нам не потрібно встрягати з ними в якусь зайву полеміку. Залишім їх самих для себе!

Якщо ми зв'язуємося з якимсь протимосковським рухом, то лише з таким, який чітко й категорично прямує до розвалу московської колоніальної імперії як такої і, створення самостійних й суверенних держав на її руїнах. Тому, ще раз дозволю собі повторити: не захоплюймося московськими дисидентами і їхніми різними прихвостями - навіть, якщо деякі з них "вряди-годи" з тактичних міркувань підкреслюють факт окупації Москвою України, як скажімо - Буковський. Іноді, пора вже нам бути нарешті українцями, а не "хахлами", або "малоросами"! Завжди пам'ятаймо слова Тараса Шевченка, "добра не

жиди /від москаля/, не жди сподіваної волі...!"

Кінцевий розділ мого допису - це Шевченко й рідна мова.

Як й належить сподіватися, наш пророк, як й полум'яний український поет-патріот, не міг інакше ставитися до своєї рідної мови, як лише з пошаною й любов'ю. Він завжди на першому місці ставив свою рідну, українську мову, не хотів вживати ворожої, московської мови, хоч її добре знав. Для цього маємо підтверджену цитату: "...Где ти здесь взялся..?" - питає його якийсь земляк в поемі "Сон". "З України", відповів твердо Поет. Здивований тойже земляк, питає знов Шевченка: "Да как же ты й гаварить не вмєєш по-здєшньому...?" "Говорить я вмю - та нехочу...!" - з гордістю відозвався Тарас. А брата свого просив Шевченко, "...пиши до мене, та тільки не по-московськи...".

В словах поета "... А між ними /тобто москалями/ й землячки де-не-де поглядають, по-московськи так й чешуть, сміються та лають батьків своїх, що змалечку цвенькають не вчили по-німецьки..." - відчувається гірка іронія щодо тих, які свою рідну, українську мову міняють на московську, що вище ставлять іншу, чужу мову, як рідну - українську мову. Тими чужими мовами землячки не балакають, лише "чешуть", "цвенькають" - говорить наш пророк. Але це ніяк не означає, що Тарас Шевченко був взагалі проти вивчення чужих мов, чужої літератури, історії тощо. Він сам знав, як вже згадано, московську й польську мови. Слова нашого співця - "Учітеся брати мої, думайте, читайте, чужого навчайтесь й свого не цурайтесь" - усувають всякий сумнів щодо цього.

Шевченко був, як бачимо, проти сліпого, "телячого" захоплення чужим саме в той час, коли нехтується своє рідне, українське. Богато можна було б ще навести різних цитат з творів Шевченка, які поза жадним сумнівом стверджують справедливий гнів й ненависть поета до всього, що є московське та безмежну любов до всього українського, що є безкомпромісове супроти нашого безоглядного ворога Москви.

Він напр. не міг простити гет. Богданови Хмельницькому за його переяславську угоду з москалями, яка то на нас тяжить і по сьогоднішній день.

Шевченко в свій спосіб шанує українського Гетьмана, але дорікає йому за цю історичну помилку. Ось тут власне й проявляється поетова безкомпромісовість щодо ворога Москви. Тарас в болючому докорі звернувся до Богдана Хмельницького словами: "... Як би-то ти Богдане п'яний, тепер на Переяслав глянув..." - мовляв, що сталося тепер, дослівно, з тим містом, а відтак з усією Україною.... Й далі продовжує, висловлюючи свої почуття гніву за те, що зв'язався Гетьман з москалями: "... Амінь тобі великий муже! - Великий, славний - та не дуже! ... Якби ти на світ не родивсь, або в колісці ще упивсь..."

Тарас Шевченко, як справжній пророк не зважає, однак, на великі заслуги Гетьмана для українського народу, а строго картає за таку кардинальну помилку. А ми ще навіть й тепер нічого не навчилися з "Розритої могили" чи "Великого льоху" - кадимемо чужому генералові, який немає ніяких заслуг супроти України, лише хіба те, що, може є з походження українець та володіє, на наші обставини, задовільно українською мовою. Або хіба тому, можливо, що намагається не випустити нас "из общево московського котелка". Такі-то ми розумні стали!

І, нарешті, при тій нагоді хочу вказати ще на одне явище, а саме, що Тарас Шевченко ніколи не вживав слів: "росіяни", "російський", "єврейський", а тільки - москаль, московський, жид, жидівський і т.д. Це власне і є наша, українська, шевченківська термінологія щодо цих висловів і тієї нам треба дотримуватись і тепер.

Багато вже наших лінгвістів повернулися до тієї нашої, чисто української "номенклатури", але на жаль, не всі.

Цей допис закінчу словами протоєрея Мацкевича, які він сказав підчас похорону Тараса Григоровича Шевченка, коли то тлінні останки поета привезено в травні 1861-му році з Московщини на Україну: "Ти, стародавній Дніпре, сказав він, що пишався своїми сивими хвилями. Тобі судилося на своїх хребтах - хвилях привести до нас Шевченкові останки. Повідай же ти нам про дорогого для кожного українця чоловіка - кобзаря. Був час, що про нашу Україну думали, що Край цей не здатний до високих почувань і думок. Але Шевченко довів, що Край цей, де забули про народню освіту, має душу й серце доступні до всього прекрасного. Так, помірлий брате, світ твій просвітиться перед людьми. Вони побачили твої діла добрі й прославим Отця, що на небесах. Линуть віки і далекі нащадки дітей України побачать, хто був Тарас Г. Шевченко. Бажав ти, брате, жити в Каневі, от і живи до кінця світу. А ти, Україно, побожно шануй наше місто, бо в нас спочивають кістки Тараса Григоровича Шевченка. Тут на одній з найвищих гір дніпрових, покоїться прах його і, як на Голгофі, подібно хресту Господньому, стоятиме Хрест, котрий буде видно по той й по цей бік нашого славного Дніпра!".

Арсен Турецький

---ooOoo---

ВІДВІДИНИ ГЕН. ПЕТРА ГРИГОРЕНКА В ШВЕЦІЇ, В ТРАВНЮ 1980 р.

Вище згадані відвідини дали, в малій мірі, можливість декому з українців в Швеції особисто познайомитись з людиною, яка ще кілька літ тому жила в московській імперії і була переслідувана КГБ.

Факт, що той чоловік почував себе українцем є доказом того, що понад 60-ть літ русифікації під лозунгами інтернаціоналізму і комунізму не змогли здушити почуття приналежності до рідного народу. Тим ми повинні бути раді.

Присутність Григоренка в країні нашого поселення зблизила нас, як українців, до проблеми поглядів і відношення українських політичних угруповань до наших ново прибулих земляків. Коли ми застанемось над дальшими перспективами українського народу та в майбутності зустрічаючись з українськими "дисидентами" /якщо взагалі буде така нагода/, або, якщоб ми в якийсь спосіб опинилися на Рідній Землі, нам треба звернути особливу увагу на ці проблеми, бо є великі різниці в способі думання.

Перегорнім сторінки нашої історії до часів козацтва, часів розвалу царської й цісарської імперій та до часів другої світової війни. При тім пригадаймо собі слова генія українського народу - Тараса Григоровича Шевченка з поеми " ПОСЛАНІЄ ":

"Обніміте ж, брати мої
найменшого брата -
Нехай мати усміхнеться,
Заплакана мати. . . -
.....
Обніміться брати мої -
Молю вас, благаю..."

На Україні і поза її межами, розкинуті по цілій московській

імперії, сьогодні живуть мільйони здібних, честолюбивих українців. Ми знаємо, що московські імперіялісти не щадили і не щадять сил для того, щоби в тих людей зовсім знищити національне почуття. Можливості поглиблення свідомості історії українського народу і плекання українського патріотизму там майже не можливі. Коли провалиться московська імперія, кому на службу підуть ті мільйони наших земляків, якщо вони не будуть прийняті з відкритими руками, як рідні брати й сестри великої української сім'ї. В сім'ї, в котрій вони знайдуть можливість задоволити свої потреби чести і використати власні здібності для свого добра і для добра українського народу.

Ми, українці в діаспорі, котрі мали і маємо можливості поглибити знання історії нашого народу і, також є свідками політичних подій в державах, в котрих господарем являється власний народ, плем'я розумно й тверезо наші спільні відношення і, також, відношення до наших ново прибулих земляків. Бутьмо гідними політичної зрілості, зрілість, котру можемо прийняти як синонім з нашим глибоким почуттям, що ми є на першій місці українцями, не залежно від наших соціальних, політичних чи релігійних переконань. Ті переконання мусять бути підпорядковані нашому національному почуттю. В наших спільних відносинах повинні вони бути толеровані, а в нашій боротьбі за Суверенну Україну - ніколи ставати перешкодою.

Політична зрілість допоможе нам зблизитися один до другого й спільно об'єднаними силами боротися проти дійсного ворога українського народу, то значить, проти московської імперії. Тільки об'єднаними силами всіх українців можемо здобути незалежність для українського народу.

Володимир Британ

---ooOoo---

Лист, на який ВШ.Адресат не звелів дати відповідь.

До ВШ. Пана Леоніда Плюща, ПАРИЖ - ФРАНЦІЯ!

Вибайте, що турбую Вас своїм листом. Я думаю, що Ви пробачите мені цей прогріх, коли прочитаєте цього листа, бо писав до Вас, керуючись виключно ширим, українсько-національним почуванням.

Щож спонукало мене писати до Вас?

Безпосереднім поводом до цього являється московський часопис "Р у с с к а я м и с л ь", де на сторінці 3, 4 - 3302 з 3-го квітня 1980-го року, під "з а я в л е н и є м", серед багатьох інших підписів, натрапив і на Ваш підпис /заголовок цього "заявлення" - "О г л я н и с ь в р а з к а я н и и"/, як рівнож і Ваша стаття під заголовком "ТРАГЕДІЯ ІВАНА ДЗЮБИ", поміщена в українському журналі "Д І Я Л О Г", 4 - I / весна 1977/, відділ "НА БІЖУЧІ ТЕМИ".

В чому ж тоді справа? Справа в тому, що коли я порівнюю та аналізую текст цього горезвісного "З а я в л е н и я" з "Р у с с к о й м и с л и", під яким Ви підписались й з Вашими поглядами в дописі про Івана ДЗЮБУ, я вбачаю дві різні постаті, ніби два П л ю щ і /пробачте, може за дещо банальний вислів/.

Признаюсь, що я з приємністю читав Вашу статтю, що містить докори Іванові Д а ю б і. Я, як українець - націоналіст, згоджуся з Вашими висновками, за винятком деяких Ваших тверджень, але про це пізніше.

Коли Ви опинилися по цей бік "залізної заслони", тобто на Заході / я віддаляюся дещо від розпочатої теми /, всі українці в діаспорі широко раділи цій події - Ваше прибуття на Захід. Всі ми думали, що нарешті й ми українці маємо свого "дисидента", який належно поставить справу визволення України перед чужинцями в Західному Світі, тобто, що український народ є окремий народ, який прямує до самостійності й що весь "дисидентський рух" не є жодною прибудівкою до московського дисидентського руху, що треба скрізь підкреслювати, що Український Народ перш за все бореться за право на самовизначення й незалежність від Москви.

Як Ви вже тепер, хіба, добре знаєте, як тяжко нам українцям приєднати чужинців на Заході для НАШОЇ СПРАВИ, передовсім впливових чужинців! Нас змішують з москалями, як я вже згадав, а тим самим відмовляють нам право на самостійне життя, як окремому народові. Власне тому-то голос і діяльність українського "дисидента" тут на Заході є дуже важливим фактором, бо до новоприбулого українського дисидента ще чужинецький загаль прислухається і придивляється, як до людини, що недавно "звідтіля". Хіба ясно є для Вас, Пане ПЛЮЩ, що український дисидент може внести великий вклад до нашої ВИЗВОЛЬНОЇ СПРАВИ, ... але може завдати рівнож і великої шкоди.

Українське громадянство, що в розсіянні суще, поділилося щодо оцінки Вашої постаті. Одні уважають Вас позитивною особою для Українського Визвольного руху, інші навпаки! Ви стали, такби мовити, "камнем преткновения" серед нашого суспільства на Заході. Очевидно, що такий стан відзеркалюється й в нашій маленькій українській громаді в Скандинавії, зокрема в Швеції.

Деякі наші земляки твердять, що Леонід ПЛЮЩ, хоч марксист, але він за самостійну Україну, він український патріот. Знов інші кажуть, що Ви тепер, мовляв, менше акцентуєте свою марксистівську ідеологію. / Це Ваш марксизм, що найбільше збиває з "пантелику" наше громадянство, але це окрема справа /. Чути й такі вислови, що "Леонід ПЛЮЩ сидить тихо й властиво не шкодить Нашій Справі і т.д." Словом, різні протиріччя можна почути в зв'язку з Вашою особою. Я особисто, читаючи, слухаючи ці чи інші повідомлення про Вас - не знаю й досі як закваліфікувати Вас і тому постановив Вас відверто про це спитати цією /листовною/ дорогою.

Тепер повертаюся до Вашої статті /дописа/ в "ДІЯЛОГОВІ" про Івана ДЗЮБУ й до "З а я в л е н и я" з "Р у с с к о й Мисли".

В оцінці Вашої особи в тій площині, в якій я веду оце з Вами цю листовну розмову, стараюся бути як найбільш об'єктивним. Я цілковито усвідомлюю ці страшні обставини в СРСР, де Ви зростали й виховувалися й тому все це, що виглядає дивним з точки зору українського патріота, що жив в інших умовах - стараюся якось усправедливити. ... А про те!...

В статті про Івана Дзюбу в "ДІЯЛОГОВІ" в "ВІДКРИТОМУ ЛИСТІ ДО ІВАНА ДЗЮБИ" Ви кажете: "Зовсім ще недавно Ви вчили нас, неспівомних українців, любові до свого народу, ненависти до тих, хто гвалтує Україну". Іван ДЗЮБА перед своїм заламанням правельно вчив, що не тільки треба любити Україну, але треба й ненавидіти Москву, нашого запеклого ворога, що "гвалтує" весь час Україну й Ви науку Івана ДЗЮБИ сприйняли цілком і повністю, як видко із змісту Вашої статті взагалі. В іншому місці, на сторінці 64-тій Ви закидаєте Іванові ДЗЮБІ, що "... не грамотною є ваша /Ів. Дзюби/ фраза:" - "Героєм її є сучасна радянська людина і сучасний українець, як радянська людина". / Це твердження Ів. Дзюби після його зради - примітка моя/.

Що означає поняття "радянський" - Ви та Ів. Дзюба в свій час визначили точну дефініцію, а саме: "... що радянське є історичним продовженням російського..." /тамже на стор. 64-тій/. І багато інших можна булоб навести цитат з тієї Вашої статті, які свідчать в Вашу користь, як українського патріота. Ніби все в порядку! Та на тобі!...

Попавсь якимось мені до рук московський часопис "Р у с с к а я м и с л ь", 4-3302 з 3-го квітня 1980 р., а в ній натрапив я на заяву "О г л я н и с ь в р а с к а я н и и". Під цією заявою є підписані москалі й, на жаль, деякі українські "дисиденти", як напр. Петро Григоренко, Раїса Мороз, Надія Світлична й Леонід Плющ, що, як " с о в е т с к и е п р а в о з а щ и т н и к и " запевняють польський народ, що /цитата/ "... что никто из нас не забывал и не забудет о той ответственности, которую несет н а ш а с т р а н а за преступление, совершонное ее официальными представителями в К а т и н и".

Он куди зайшли наші українські "дисиденти"! Ви отже, Пане ПЛЮЩ, згідно з цією заявою не являєтесь більше правозахистником Українського Народу, лише "с о в е т с ь к и м" правозахистником!? А Ви закидали Іванові ДЗЮБІ в свій час й обурювалися, що він перетворив українця на "радянську людину. Ви самі узгіднили, що "радянський" /по-московськи - "советський"/ є те саме, що "російський /московський - моє/. Мимо того Ви, як такий, почуваетесь до відповідальності за злочини в Катині перед польським народом!

Аналізуючи далі це "Заявлення" видно, що для Вас не Україна є Вашою країною - батьківщиною, лише "н а ш а с т р а н а", тобто вся кровава московська імперія. Якщо Алексєва, Альмарик, Буковський, що підписані під заявою - і інші, почуваетесь до вини й відповідальності перед польським народом за справу в Катині - це нічого дивного, вони москалі, це ж їхні кровні брати, такі самі москалі, що були і є при владі, що скоїли цей ганебний злочин над польськими офіцерами.

Тут ще можна рівнож добачати й хитру московську "ловушку". Мовляв, признаватись до вини за Катинь "както нет ахоти" - в імені тільки московського народу. Краще булоб "розділити" вину "солідарно" на всі народи, що входять в склад СРСР - перш за все на український народ і вибачитися від імені "советського народу" перед поляками. При чому термін "советський" тут треба вже розуміти, як збірне поняття, а не "історичне продовження російського". Тут якраз маємо клясичний зразок "марксистської діялектики"! Ця спільна заява /читай общей кателок/ є якраз черговою московською спробою дискримінації українців, зокрема тих, що підписали ту "заяву". Москалі втягнули українців для своєї акції "щ е д р о" признаючи їм "рівноправність", як членам "советського народу", але як бачимо, тільки в непоповненому ним /українцями/ злочину й наші "м а л о р о с и" /пробачте за вислів/ пішли на ту московську "з д е л к у" й зложили під "заявленням" свої підписи.

Так чи інакше, виникає питання: При чому тут українці, які є самі поневолені Москвою?! - і як такі, не є причетні до влади в імперії! Невже би Ви, Пане Плющ, як українець, підписалися під подібною заявою, спрямованою напр. до афганського народу, як вибачення за масакри й розбої спричинені Москвою - тією самою Москвою, що й у випадкові Катиня? /Останніми часами в Афганістані/ Невже ж тяжить над українським народом якась відповідальність за злочини різних окупантів / поляків, москалів, німців, мадярів/ вчинені ними в період захоплення тими ворогами Україну? Ясно, що український народ не несе жадної відповідальності, в такому випадкові - ані юридичної, ані моральної.

Ну, щож, Пане Плющ, Ви являєтесь дуже "шляхетною" людиною, якщо

Ви, як українець розписуєтеся за злочини москалів. Тут тяжко Вас виправдати оцими згаданими обставинами в ССРСР, серед яких Вам доводилося вродитись, зростати й виховуватись. А може Ви й почуваетесь якоюсь "радянською людиною"? Тоді справа інша! Тоді бачимо тут другого Леоніда ПЛЮЩА! Оце і є той дуалізм Вашої постаті, про що я згадав на початку.

Я думаю ще, що "істиний" український "дисидент" повинен зважати ще й на цю обставину, що різні наші "друзі" й недруги, а то й просто вороги з чужинецького оточення, можуть використати такий Ваш підпис в "Р у с с к о й м ы с л и", твердячи, мовляв, нема ніяких українських "дисидентів", які боролибся за самостійність України. Є деякі "дисиденти" лише з України, як от Леонід ПЛЮЩ, що йдуть разом з москалями за одну й ту саму справу, бо він підписав навіть спільну з ними заяву, як "советський правозахистник", то значить, як "советська людина". А таких спритних чужинців, чужинецьких інтерпретаторів національних справ, а передовсім серед журналістів, тепер не бракує!

І бачите, як можна зробити "медвежу прислугу" Українському Визвольному Рухові /про що була мова на початку листа/. Не можливим є мені це все збагнути, тому насмілююсь спитати Вас відверто: Х т о В и є, П а н е П л ю щ ? Наколи Ви справді український патріот, як оце видно з Вашої статті - докору Іванові ДЗЮБИ, тоді якже пояснити Ваш виступ з москалями в справі, яка не торкається українців - в часописі "Р у с с к а я м ы с л ь"? Наука колишнього Івана ДЗЮБИ, як видно, "пішла в ліс", бо Ви, Пане ПЛЮЩ, либонь далекі від того, щоби ненавидіти лютого ворога, крававу Москову!

Якщо Ваша ласка й маєте бажання та час відповісти на мої питання, бувби я Вам за це дуже вдячний.

І врешті, щодо Ваших висловів зі статті в "ДІЯЛОГОВІ" під заголовком "ТРАГЕДІЯ ІВАНА ДЗЮБИ", з якими жадний, свідомий українець не тільки що не може погодитися, але має незаперечний повід до справедливому їх осуду, в тому числі і я особисто. А саме, на сторінці 53 Ви кажете: " Підчас останньої війни найбільш жорстоко з українським населенням розправлялися українські поліцаї".

Звідки Ви, Пане ПЛЮЩ, маєте такі відомості про цих поліцаїв? По-перше, підчас другої світової війни Україна була окупована німцями, отже, знов-таки, не було жодних українських поліцаїв настановлених українською владою, лише німецькою. По-друге, як Ви можете узагальнювати явища, - а може були й "добрі" поліцаї? Я, наприклад, є безпосередній учасник тих часів, на моїх очах, так-би мовити, творилися на Україні відділи цієї поліції і, признаюсь, я не чув й нігде не бачив, щоб було можна говорити про тих поліцаїв, як таких, що " найбільш жорстоко розправлялися з українським населенням". Можливо, що десь могли бути такі поодинокі випадки жорстокості, про які Ви пишете. Але-ж це не був загальний стан. Щераз дозволю собі спитати Вас, чи бува не користалися Ви в цьому випадкові інформаціями з матеріалів КГБ?

По-третьє; серед тої т.зв. української поліції, було маса різних московських провокаторів, агентів тощо. По-четверте: Пане ПЛЮЩ, що ця українська поліція в певному часі, майже по всій Україні влилася добровільно в ряди Української Повстанської Армії, отже зірвала з ворогом - німцями й стала під накази УПА, - створеною волею Українського народу. В тому аспекті, Пане ПЛЮЩ, Ваше твердження про цю поліцію не тільки являється не вірним, але й образливим. Ви, на мою думку, повинні вибачитися за цей наклеп перед українською громадкістю.

Відтак слідуюче питання: Кого Ви розумієте, Пане ПЛЮЩ, під "українськими фашистами"? - коли Ви на сторінці 55-тій того-ж "ДІЯЛОГУ" висловлюєтесь ось так: "... радив /Л.Плющ -прим.моя-АТ/

Дзюбі написати статтю проти українських фашистів, щоб не для КДБ, а для народу провести чітку лінію між шовінізмом та українськими демократами".

Це твердження, що існують якісь "українські фашисти" вкорінилися у Вас під впливом, очевидно, московсько-большевицької дійсності. Насправді серед українців нема й ніколи не було сторонників цієї течії. Фашизм, як і марксизм-комунізм є чужі ментальності нашого українського народу. Свідомі українці цілком природно ставлять знак рівняння поміж фашизмом і комунізмом. Ці дві псевдоідеології ми повинні поборювати, якщо бува, зачинають загніжджуватися в нашій свідомості. Чому? - хіба це є для Вас ясним!

Цікаво мені рівнож, як пояснюєте Ви "український шовінізм" й поняття "українські демократи". Мені здається, що Ви безмежну любов до всього українського й безкомпромісову ненависть до всього ворожого, передовсім до всього московського, сприймаєте як "український шовінізм". Натомість "українськими демократами" називаєте, можливо, різних т.зв. "прогресистів" і взагалі всякого роду московських поплентачів. А як ні - то кого? В такому випадкові абсурдність Ваших понять щодо цього - очевидна!

Так, шановний Пане ПЛЮЩ, нам потрібно як найбільше мати таких наших "шовіністів", тобто таких, які безоглядно ненавидять стокляту Москву й москалів, без різниці кольору - червоні, білі, брунатні тощо, бо всі вони на купу є запеклими ворогами святої ідеї - Незалежної, Суверенної України.

На закінчення хотівби завважити, що в українській мові нема наприклад, слова "є в р е й", як Ви вживаєте, а тільки "ж и д". Це літературне слово, не образливе, так, як й в польській мові. Далі, що раз то більше українців в останніх часах вертаються до старої - шевченківської термінології, коли мова йде про нашого північного ворога. Починаємо щораз більше вживати "москалі", "московський", а не "росіяни", "російський", як й це знаходимо у Вас! Термін "москаль" рівнож не є образливим. А также нема потреби перекладати слова "советський" на "радянський" - назву КГБ на якесь "К Д Б" / ніби по-українськи /. Нам не потрібно засмічувати нашу мову такими перекладами московських новотворів. Ви добре знаєте, що на всіх мовах Заходу, залишаються наведені слова, вирази, без перекладу, хоч і є відповідники до них. Перекладаючи ці слова на рідну мову, ми тим самим до деякої міри вже акцептуємо й саму суть слова. Наприклад "советський" = "радянський" - неначе стверджуємо, що існує отже система "р а д" в управлінні державнім, що очевидно є нонсенсом!

Звукове й зорове сприймання цих специфічних слів, як вони, власне, вимовляються й пишуться по-московськи, найкраще передають зміст їх. Наприклад, як ми чуємо, бачимо "Н К В Д" - відразу маємо повну, жахливу уяву про те, що скривається поза тими 4-ма літерами. Натомість це саме по-українськи "Н К В С" - якоесь не викликає цього жахливого, автентичного ефекту. Одна буква "С" замість "Д" лагодить зміст цього всього, що є не вірним. Так само, отже і "К Г Б" з тих мотивів не потрібно нам "українізувати" на якесь "К Д Б".

На цьому закінчую такий свого листа. Широ бувби Вам вдячний, якби Ви мали терпеливість прочитати його. І безмежно дякувавби Вам, якщоб одержав від Вас бодай коротку відповідь. Пробачте мені, Пане П л ю щ, і вірте, що я був далекий від того, щоби денервувати Вас абошо. Ні! Я, як українець - націоналіст хочу з'ясувати лише деякі сумніви і вірю, що Ви мене розумієте.

З пошаною до Вас - Арсен Турцевич

Слава Україні!

МИСТЕЦТВО Й СПІР В ГЕТЕБОРГУ НАВКОЛО СОВЕТСЬКОГО ІМПЕРІАЛІЗМУ

Скульптура зображує, як Брежнев
пожирає людей:

Переклад з часописа
"ДАГЕНС НЮГЕТЕР"

"Ця скульптура знаходиться на одній виставі в Гетеборгу й символізує советську інвазію в Афганістані. Оце і є, між іншим, ця скульптура, що викликала протести, як генерального консуля в Гетеборгу, так й советської амбасади в Стокгольмі. Ця скульптура є роботи Бріт-Марі Е р н з Гетеборгу."

"Мистецтво стало поводом того, що повстав спір в Гетеборгу, де генеральний консуль Советського Союзу - Пйотр В. Кліменков являється одною із сторін цього спору. Він зложив губернатові провінції - Карл-Ерік Перссонові, як рівнож і заступникові голови містової управи - Руне Гельгринові протест проти тої мистецької виставки в культурному центрі в дільниці міста - Вистра Фрилюнда. Другою стороною спору є вісім представників шведського мистецтва".

"Також прокуратура отримала донесення в цій справі, однак не від генерального консуля, а самий культурний аташе при консуляті в Стокгольмі устно запротестував в шведському міністерстві заграничних справ".

"Вистава є "збірною виставою", в якій беруть участь вісім артистів мистецтва й вона зветься "ЧУДОВА Є ЗЕМЛЯ".

"Одна частина цих мистецьких творів символізує "інвазію советських військ в Афганістані". Також є там одна скульптура, яка зображає Брежнева з окровавленими руками, а в пащі проковтує людей".

"В советському генеральному консуляті прийняли цей мистецький витвір за провокацію та образом Советського Союзу й голови держави". "Вони вимагають, щоби шведські урядові чинники задокументували свою негативну поставу до цьої вистави, тоді коли цих вісім мистців задеклярували, що вони хотять оцим викликати дискусію про загрозу війни".

"Торстен Ю р е л ь, один з артистів-мистців, що має свої експонати на цій виставці зрозумів так, що советський консулят хоче, щоби частину мистецьких творів було вилучено з вистави".

"Булоб дивним - уважає він, якщо шведський уряд пішовби на такі уступки. Ми надіємось, що натомість шведський уряд скаже своє становче слово".

"Інший мистець - Йоган Л я г е р б о р г каже, що вистава має на меті показати як положення в світі змінилося і, що Совети щораз більше перебирають ролю ЗДА як світової поліції та імперіалістичної потуги".

"Головний прокуратор в Гетеборгу - Свен С е ф ф с т р и м пояснює, що в найближих днях він займе становище, чи будуть вжиті якісь заходи сприводу цього оскарження, котре він щойно отримав".

Ральф Окерберг Д Н

POSTGIROT

Mottagardel

INBETALNING/GIRERING B Arkivdel

2 • Konto • Avg • Bel •

Meddelande till betalningsmottagaren

V v. pricka för i
tillämpliga fall:

- Medlemsavgift 19 .....
- Skandinavski Visti-Bidrag
- Gåva — Ukrainska Sällskapet
- Representations Fond

Avsändare (namn och postadress)

Till postgirokonto nr 25 93 80 — 4	Avgift	I-stämpel/Datumstämpel
Betalningsmottagare (endast namn) UKRAINSKA SÄLLSKAPET		
Avsändare (namn och postadress)		
Eget kontonr vid girering		
Underskrift vid girering från eget konto		
Kronor	öre	Kronor

BI 2021.02 (dec 80) 84335

Till postgirokonto nr
25 93 80 — 4

Kronor   öre

I FÄLTET NEDAN FÅR ANTECKNINGAR INTE GÖRAS - RESERVERAT FÖR POSTGIROT

#

2593804#02#